

Dalarnas nuläge och utmaningar

Peter Möller

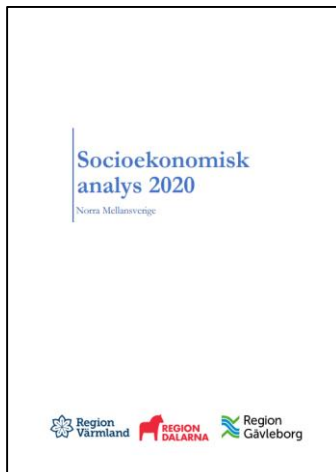
Samhällsanalytiker

Regionala utvecklingsförvaltningen

Adjunkt och forskare, Högskolan Dalarna

fil dr i kulturgeografi

Rapporter

Samhällsanalys – aktuellt just nu

- Northvolts etablering i Borlänge
- Kartläggning av kompetensförsörjningssystemet i Dalarna
- Rumslig regional planering / strukturbilder
- Lupp (enkätundersökning, högstadiet/gymnasiet)

Dalastrategin – Samhandling mot 2030

Samhällsutmaningar som drivkraft

Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet

- Ett klimatsmart Dalarna
- Ett konkurrenskraftigt Dalarna
- Ett sammanhållet Dalarna

En samhandling och en fortsatt process!

<https://www.regiondalarna.se/dalastrategin>

Större fokus på sammanhållning

Med Dalastrategin som gemensam bas samhandlar vi mot 2030 och ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet

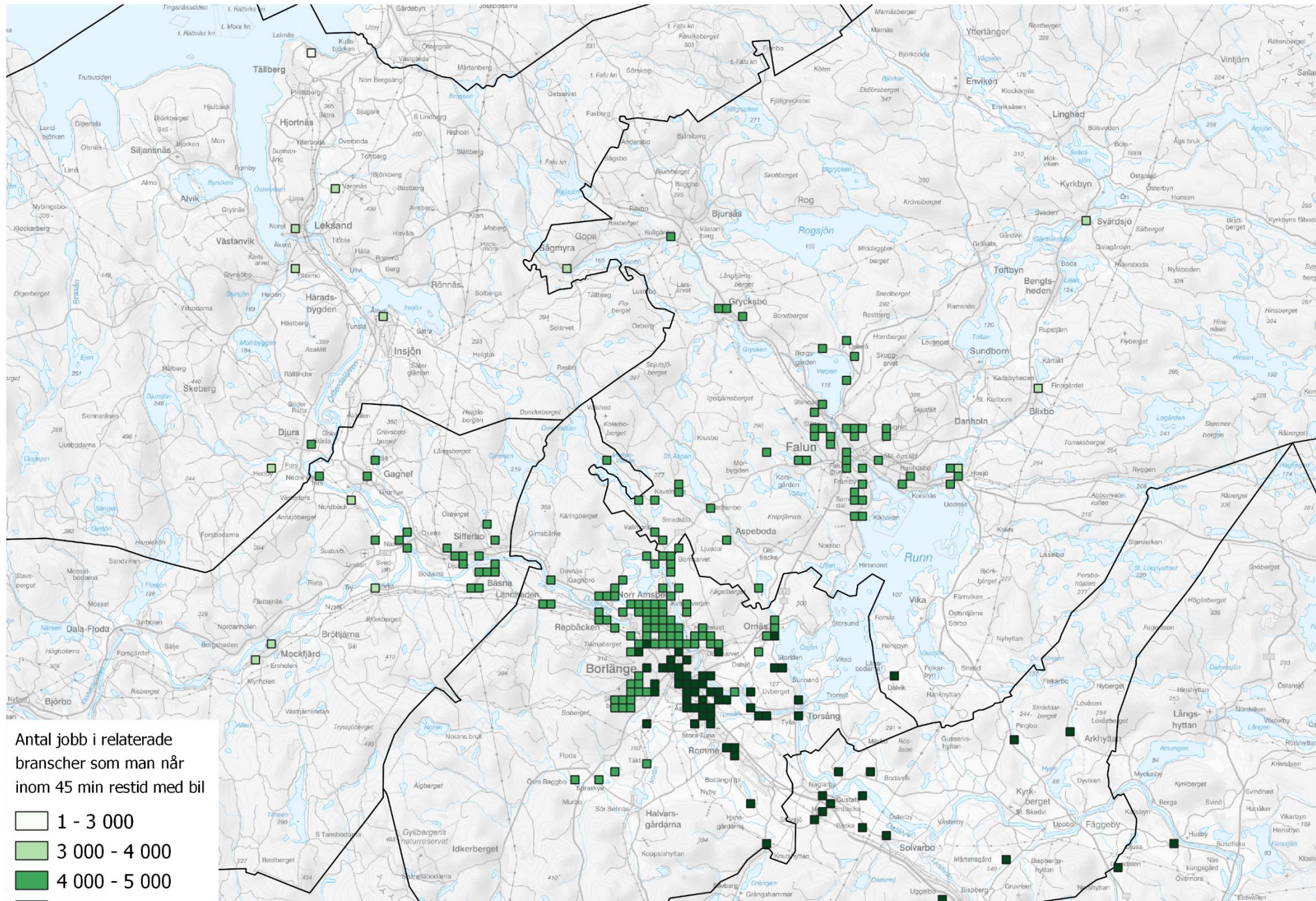
Ett sammanhållet Dalarna

Vi tar tillvara olika platsers förutsättningar och möjligheter

Genom att utgå från varje plats utmaningar, möjligheter och resurser ska det regionala utvecklingsarbetet bidra till utvecklingskraft i alla delar av Dalarna

Nya förslaget till Dalastrategi

För att ta tillvara och stärka utvecklingskraften i länets alla delar ska platsers olika förutsättningar, funktionella samband, såsom exempelvis pendling, service, fysisk och digital infrastruktur, beaktas i allt regionalt utvecklingsarbete

Kartan visar var de tidigare anställda vid Kvarnsvedens pappersbruk bor och hur många jobb de når inom 45 minuters restid med bil.

Tillgänglighet med kollektivtrafik

Älvdalens simhall restid

1 - 15 min

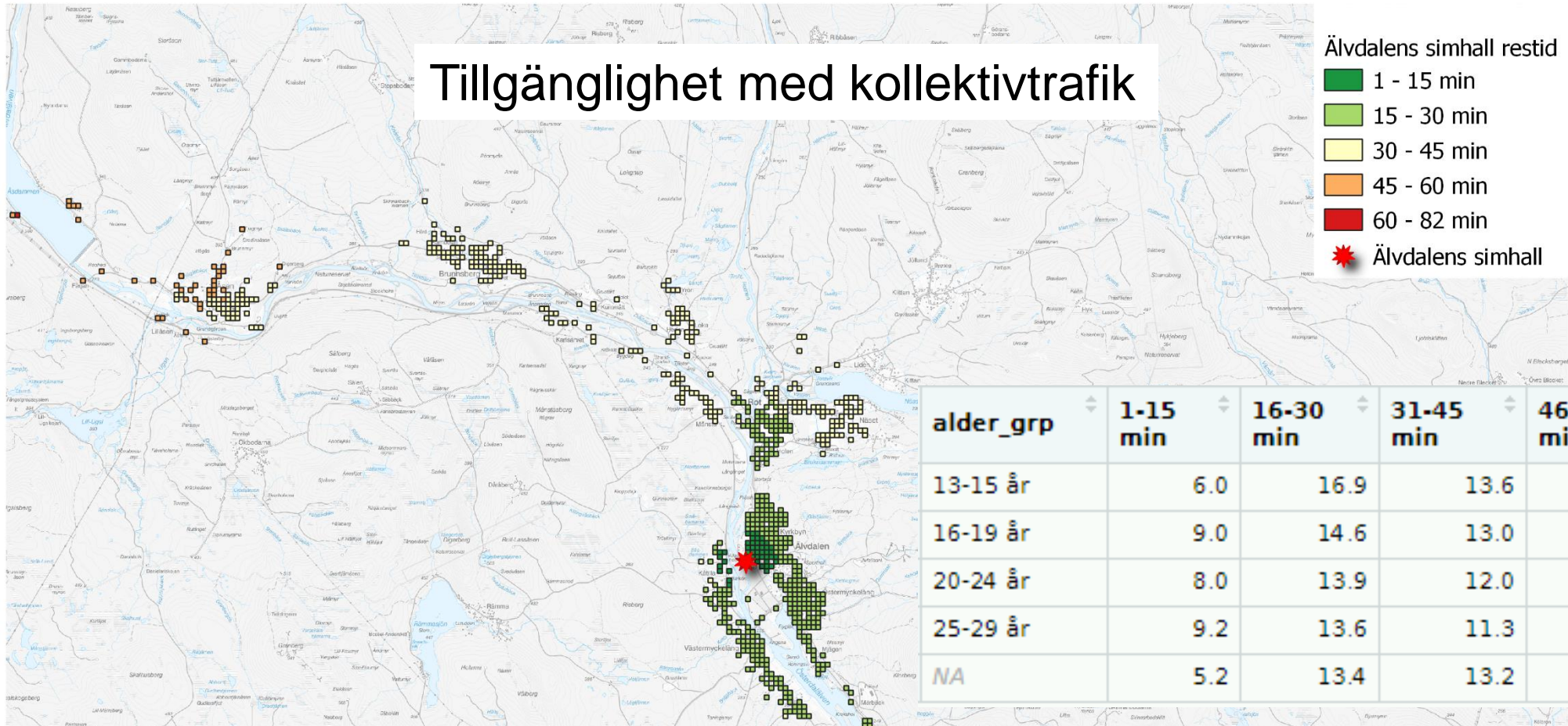
15 - 30 min

30 - 45 min

45 - 60 min

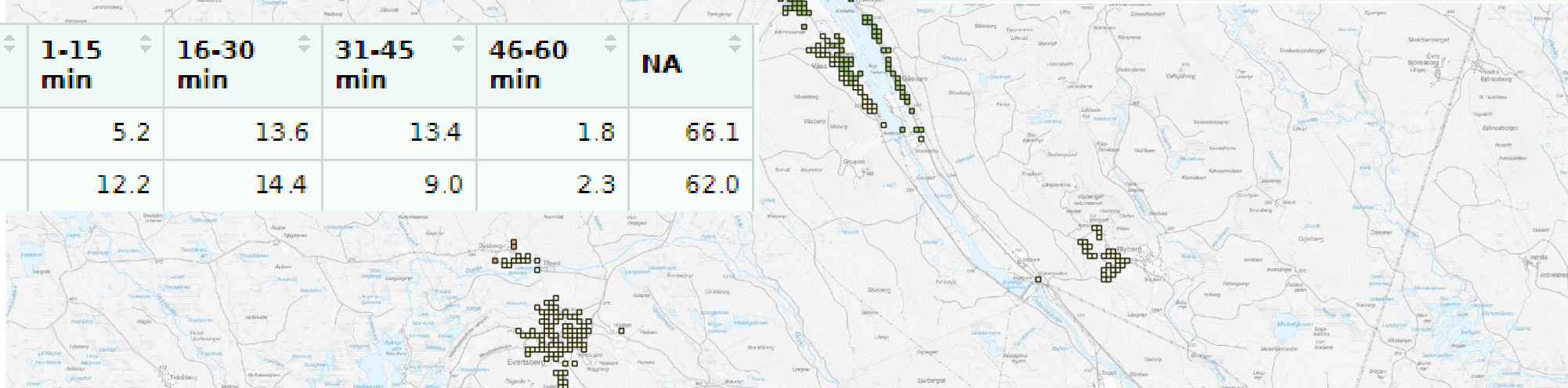
60 - 82 min

Älvdalens simhall

alder_grp	1-15 min	16-30 min	31-45 min	46-60 min	NA
13-15 år	6.0	16.9	13.6	2.3	61.1
16-19 år	9.0	14.6	13.0	1.3	62.0
20-24 år	8.0	13.9	12.0	1.1	64.9
25-29 år	9.2	13.6	11.3	2.0	63.9
NA	5.2	13.4	13.2	1.8	66.3

utr_inr_född	1-15 min	16-30 min	31-45 min	46-60 min	NA
Inrikes född	5.2	13.6	13.4	1.8	66.1
Utrikes född	12.2	14.4	9.0	2.3	62.0

Utgångspunkt inför framtiden

Vi kan inte organisera våra liv eller samhällen som vi gjort tills nu

klimat

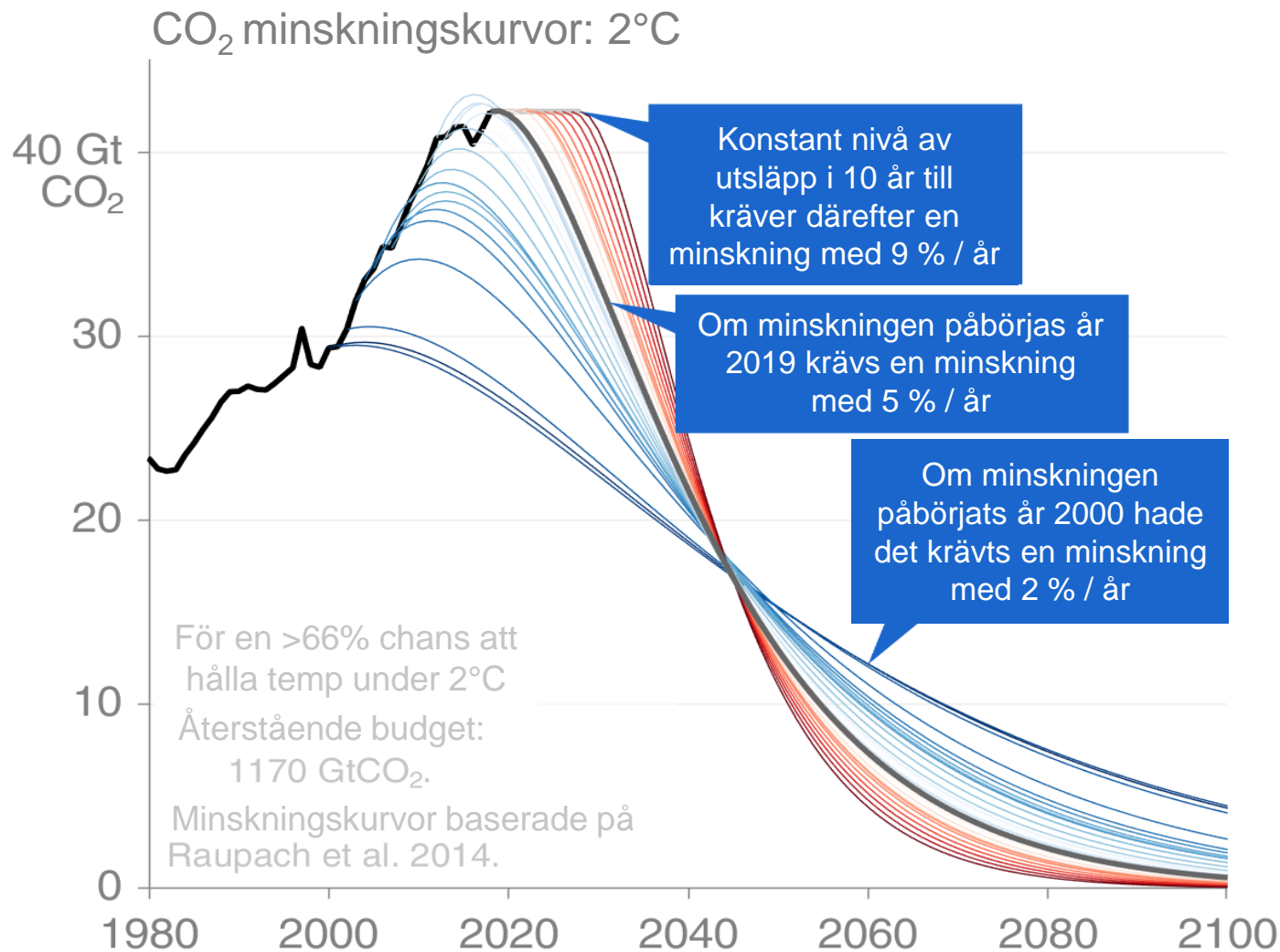
demografi


```
graph TD; klimat -.-> Omställning; demografi -.-> Omställning;
```

Omställning

Hur snabb behöver omställningen vara?

"Till exempel skulle flera 100 miljontals färre människor bli utsatta för klimatteffekter och ökad fattigdom, värmeböljor och vattenbrist genom att begränsa global uppvärmning till 1,5 grader jämfört med 2 grader eller mer"

"Korallreven skulle minska med 70-90 procent redan vid en global uppvärmning på 1,5 grader, medan i stort sett alla korallrev (>99 procent) skulle vara förlorade vid 2 graders global uppvärmning"

<https://www.smhi.se/nyhetsarkiv/en-halv-grad-gor-stor-skillnad-1.140075>

Flera studier pekar på att de globala utsläppen av koldioxid kan komma att minska 4-8 procent under 2020, jämfört med utsläppen 2019. Utsläppsminskningen förväntas dock vara tillfällig.

SSAB:s Hybrit ska tillverka fossilfri stål med hjälp av vätgas istället för kol. (Foto: TT)

Konkurrensen om det gröna stålet tätnar

JOHAN AUGUSTIN 8 APRIL, 2021

Nu meddelar AB Volvo och och ståljätten SSAB att de gemensamt ska producera marknadens första fordon i fossilfritt stål. Samtidigt ökar konkurrensen att vinna marknaden över stålutmanaren H2 Green Steel som jackas av konkurrenten Scania.

Redan senare i år ska det första fordonet i grönt SSAB-stål stå klart, för att tillverkas i små volymer under 2022. Stålet till de första fordonen kommer från järnsvamp tillverkad vid Hybrits pilotanläggning i Luleå

Källa: Dagens PS

Foto: H2 green steel

Publicerad av simon matthis - 30 mar, 2021

Redan om tre år vill bolaget H2 green steel leverera fossilfritt stål från fabriken i Norra Svartby utanför Boden. Men bolagets styrelseordförande Carl-Erik Lagercrantz ser några hinder på vägen för att nå det målet.

Det handlar om kompetensbrist, tillgång på el och långa handläggningstider för miljötillstånd.

– Vi har ett stort elbehov och det känns orimligt med handläggningstider på tolv år för miljötillstånd. Det måste gå betydligt fortare. Den frågan tittar regeringen samordnare Peter Larsson på, och jag är övertygad om att de hittar en lösning. Vi siktar ju mot att vara i gång 2024 och vi behöver mycket elektricitet, så vi är måna om att denna fråga löses snabbt, säger Carl-Erik Lagercrantz till Norrlandska Sociala

Onsdag 30 mars 2022 DALA-DEMOKRATEN

När d
25 mi
komm

Käll

På den historiska dagen i Kvarnsveden fredagen den 25 februari var Peter Carlsson, medgrundare och vd på Northvolt på plats via länk. FOTO: MARTIN LINDBLOM

Nu jagar Northvolt Fem efter personal

BOB LANGE Personal- kryteringen till Northvolt Fem har börjat. Företaget planerar för jobbträff på Galaxen, de befintliga anläggningarna och dess infrastruktur... i bästa fall ska Northvolt Fem i Kvarnsveden vara klar och redo för produktion i med Stora Enso på plats i Kvarnsveden, det har vi gjort sedan affären blev känd den 25 februari, berättar Anders Thor, ansvarig för rekryteringen på Northvolt. Den som går in på hemstaden och söker jobb på fabriken i Hovfjälls ser att företaget jobbar med olika spår. – Det handlar om att hitta rätt kompetens och att hitta... – Vi behöver folk på plats tidigare än så. Samtidigt är val av affär med Stora Enso inte klar än? Vi har ett stort behov av...

Apr 7, 2021

HYBRIT: SSAB, LKAB och Vattenfall bygger unik pilot för storskalig vätgaslagring för en kvarts miljard i Luleå

Viktig del på vägen mot fossilfritt stål.

SSAB, LKAB och Vattenfall påbörjar bygget av ett berggruslager för fossilfri vätgas i pilotskala i anslutning till HYBRIT:s pilotanläggning för direktreduktion i Luleå. Det är ett viktigt steg i utvecklingen mot en fossilfri värdekedja för fossilfritt stål. Investeringskostnaden på drygt 250 miljoner kronor delas i lika delar av ägarbolagen och Energimyndigheten som stöttar via Industriklivet.

Som en del av HYBRIT, SSAB:s, LKAB:s och Vattenfalls gemensamma initiativ, startar Hybrit Development AB bygget av ett vätgaslager i Svartöberget för att utveckla tekniken för lagring. Fossilfri vätgas som ersätter kol och koks är en avgörande del i produktionstekniken för fossilfri järn- och stålproduktion, där utsläppen av koldioxid i princip elimineras.

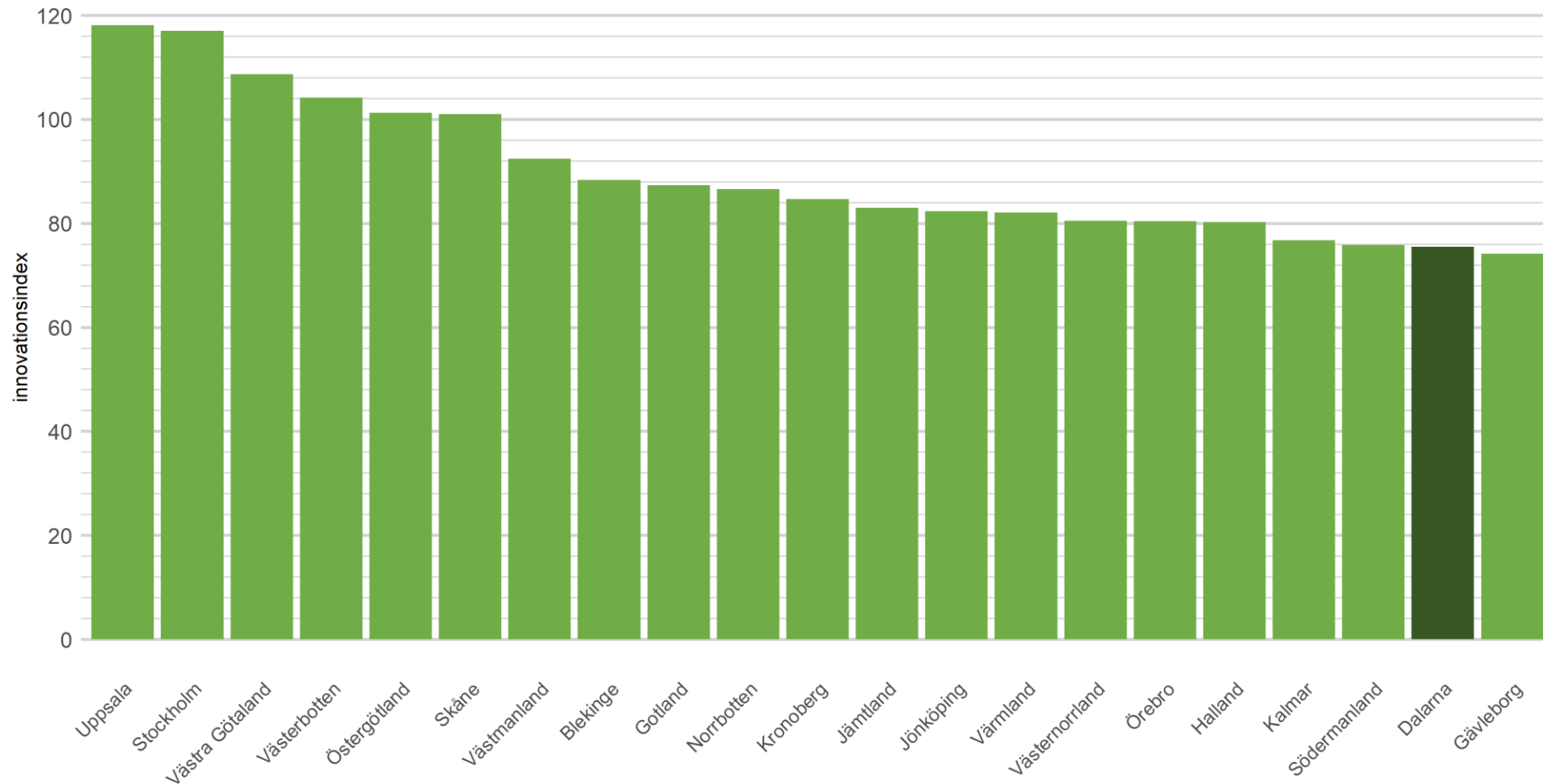
Vätgaslager bedöms spela en väldigt viktig roll för framtida effekt- och energibalansering och storskalig vätgasproduktion. Lagret beräknas att vara färdigt och i drift från år 2022 fram till 2024.

– Det är mycket glädjande att HYBRIT fortsätter att leda utvecklingen av effektiv produktion av fossilfritt stål när vi nu också bygger ett pilotlager för storskalig fossilfri vätgas i Luleå. Lagring ger möjligheten att variera efterfrågan på el och stabilisera energisystemet genom att producera vätgas då det finns mycket el, till exempel när det blåser, och använda lagrad vätgas när elsystemet är ansträngt, säger Andreas Regnell, strategichef Vattenfall och styrelseordförande i HYBRIT.

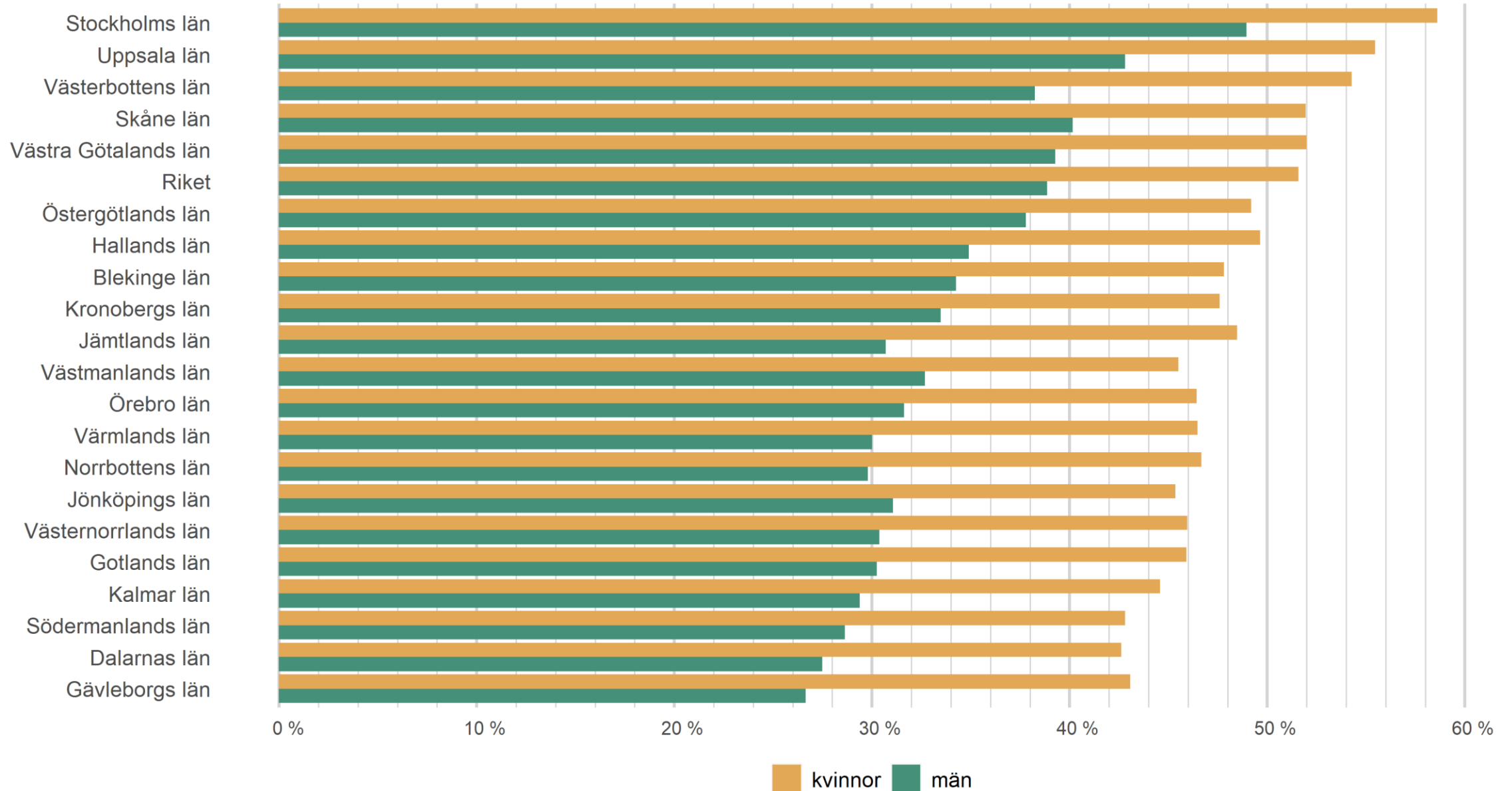
Källa: Svensk Verkstad

Omställnings-/innovationskapacitet

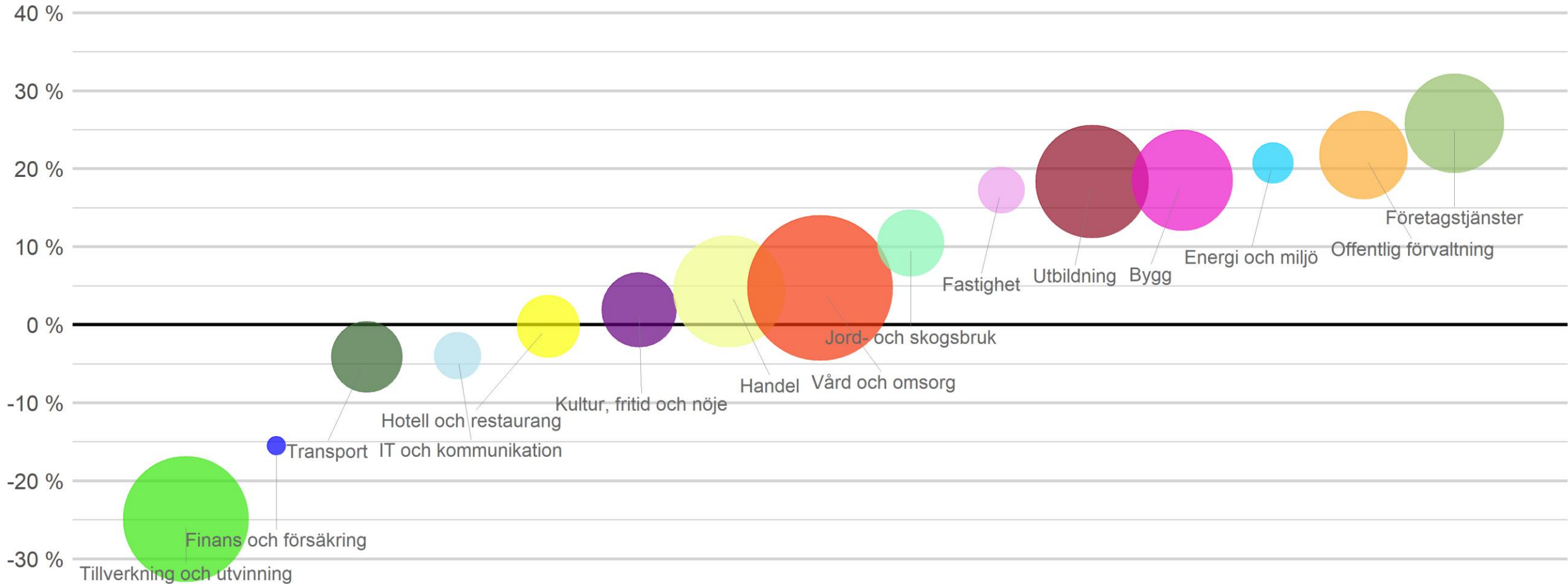
Reglabs innovationsindex år 2021

Andel 25-64 år med eftergymnasial utbildning år 2021

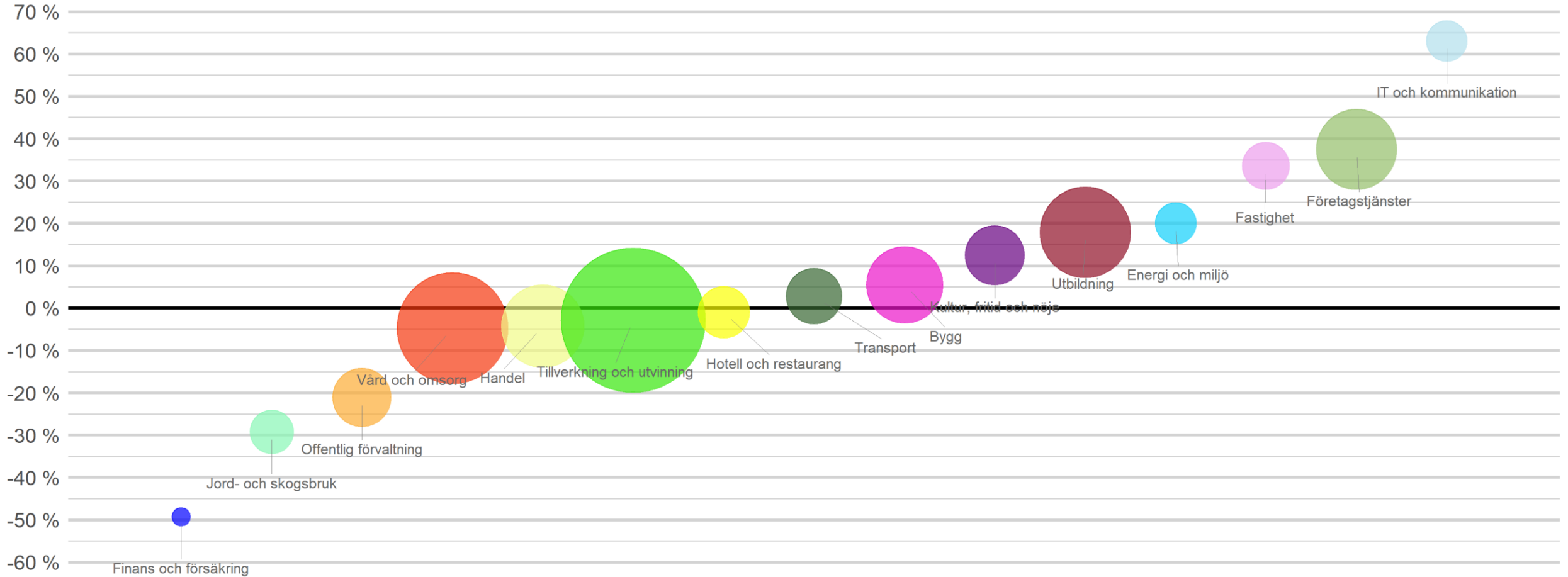

Förändring antal sysselsatta i Dalarna år 2008-2020

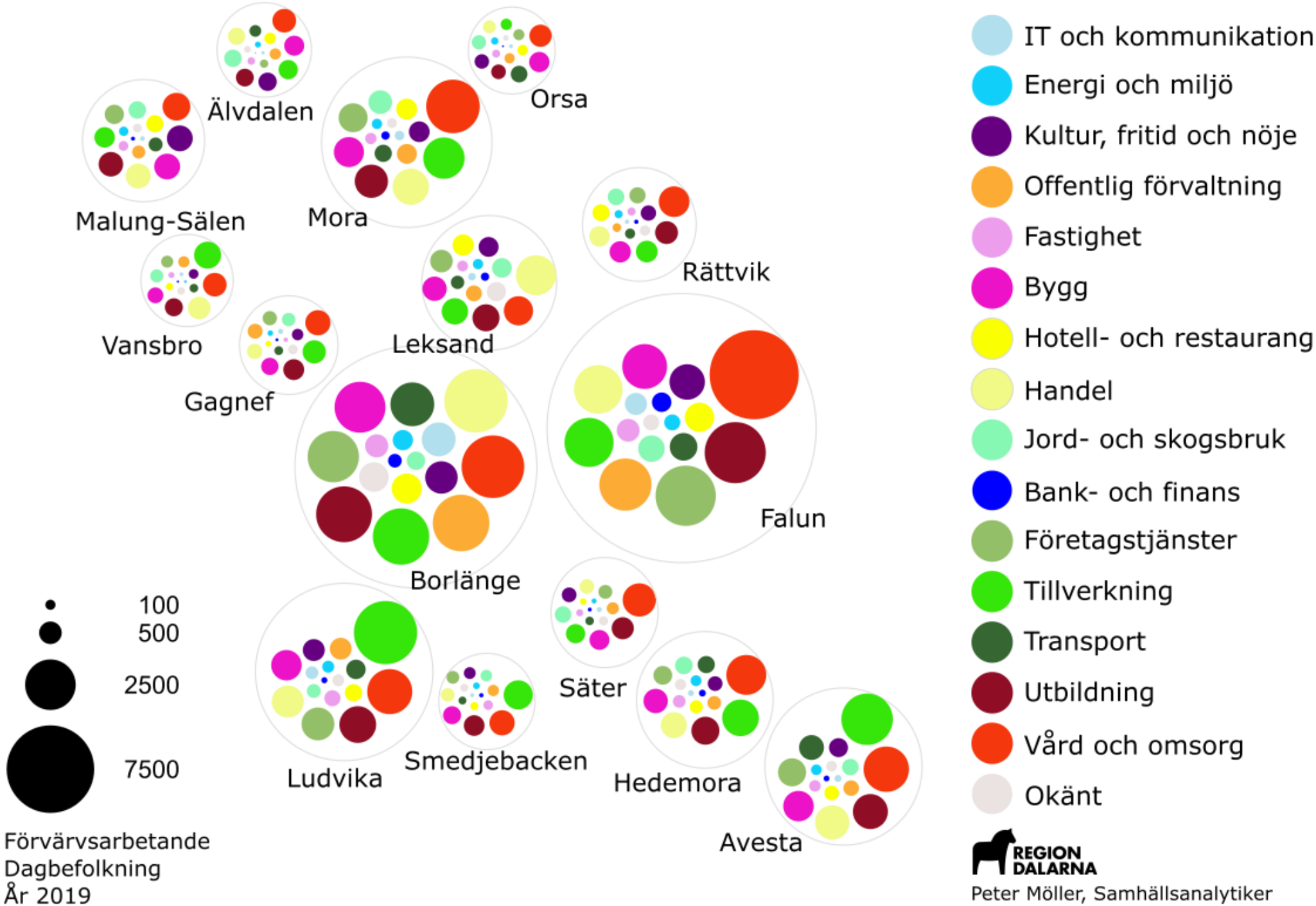

Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna
OBS! Från och med år 2019 samlas statistiken in på ett annat sätt och är därmed inte fullt jämförbar med tidigare år
Jord- och skogsbruk definierades om 2011 och därför har förändringen mellan år 2010 och 2011 tagits bort ur beräkningen

Förändring antal sysselsatta i Ludvika år 2008-2020

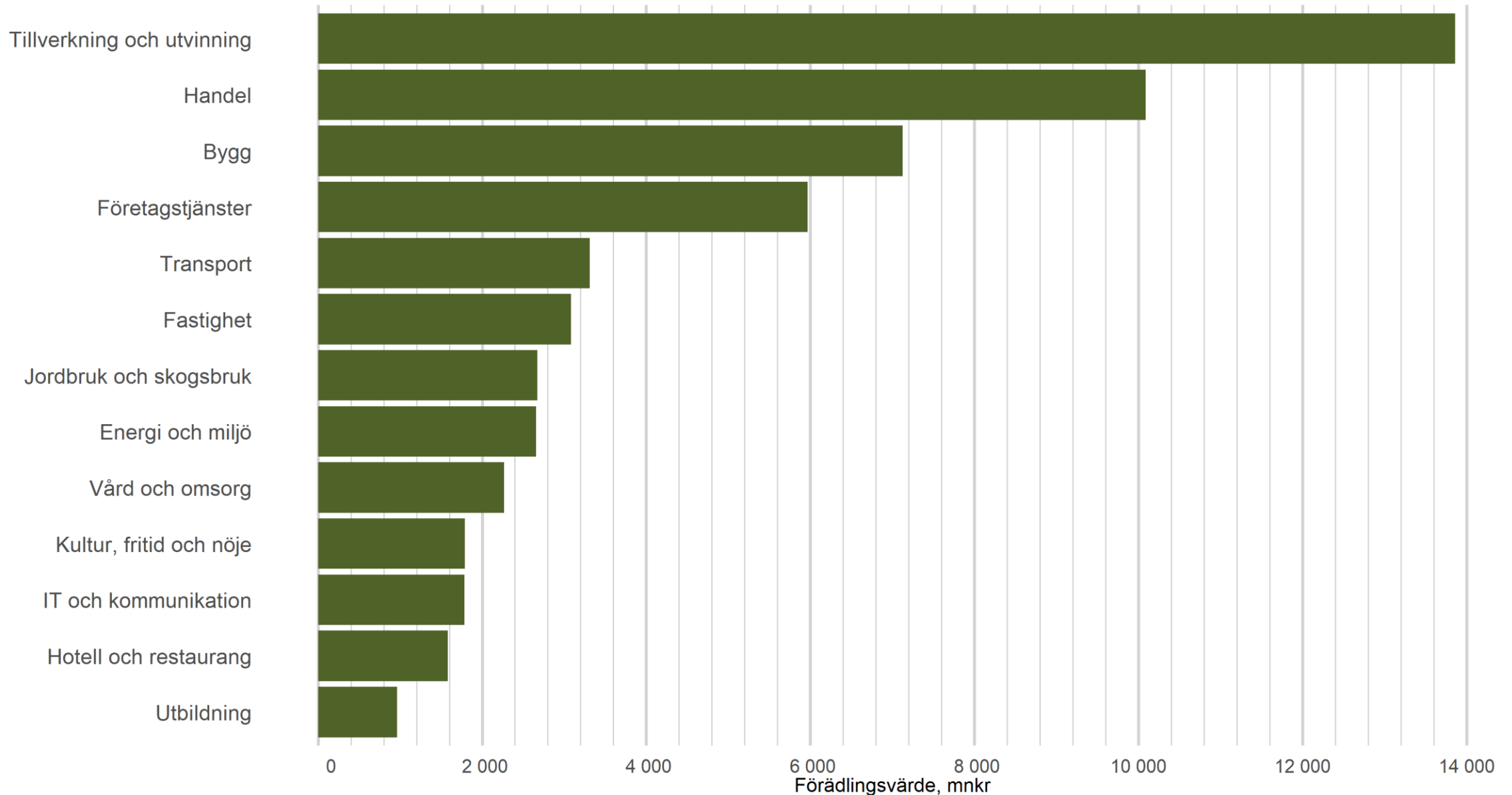

Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna
OBS! Från och med år 2019 samlas statistiken in på ett annat sätt och är därmed inte fullt jämförbar med tidigare år
Jord- och skogsbruk definierades om 2011 och därför har förändringen mellan år 2010 och 2011 tagits bort ur beräkningen

- IT och kommunikation
- Energi och miljö
- Kultur, fritid och nöje
- Offentlig förvaltning
- Fastighet
- Bygg
- Hotell- och restaurang
- Handel
- Jord- och skogsbruk
- Bank- och finans
- Företagstjänster
- Tillverkning
- Transport
- Utbildning
- Vård och omsorg
- Okänt

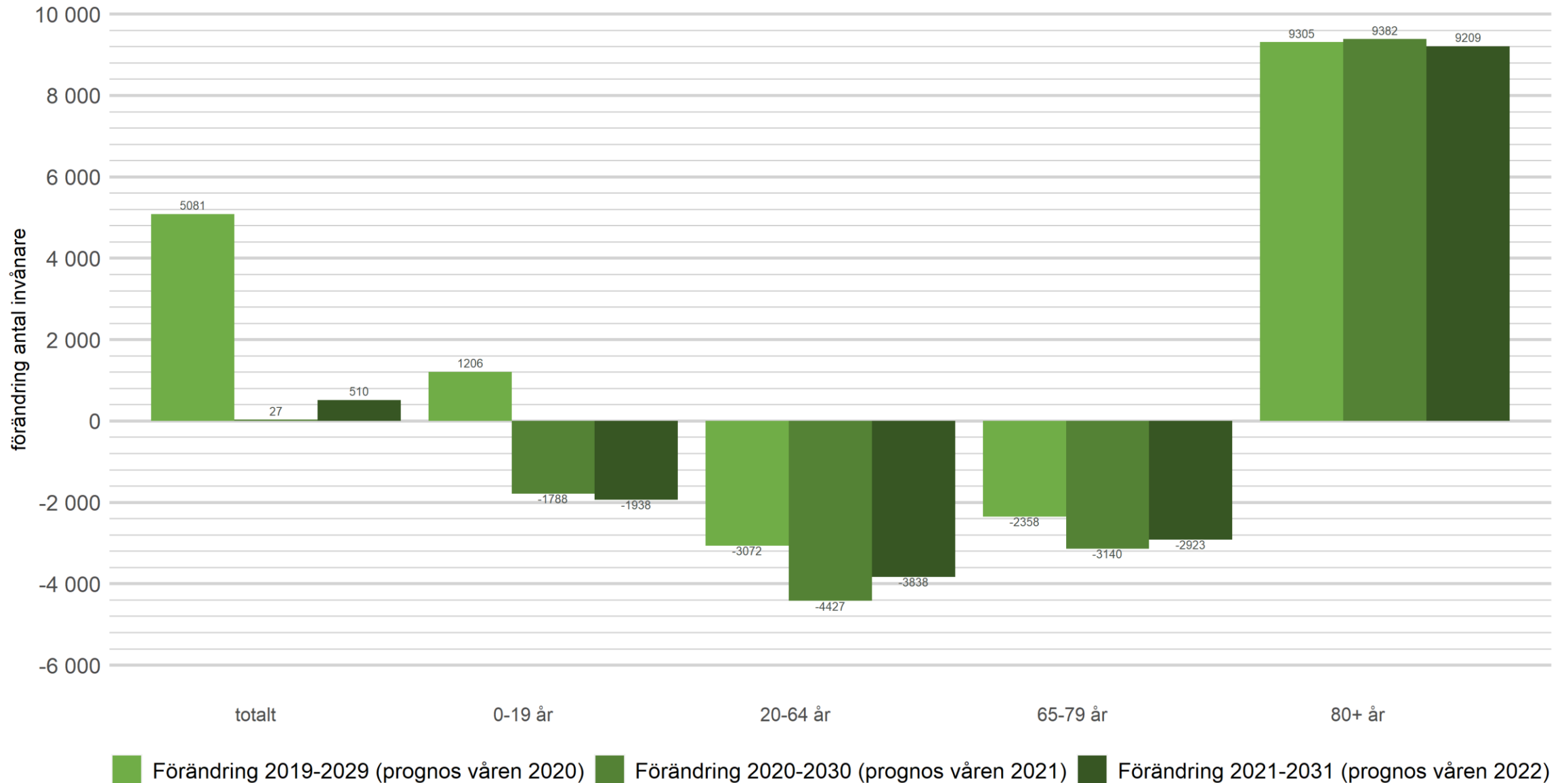
Förädlingsvärde i Dalarnas län per bransch år 2020

Källa: Företagens ekonomi i SCB:s öppna statistikdatabas. Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Diagramförklaring: Förädlingsvärde är den faktiska produktionen minus kostnader för köpta varor och tjänster, dock ej löner, sociala avgifter och kostnader för handelsvaror.

Befolkningsförändring i Dalarnas län på 10 års sikt

Källa: SCB:s befolkningsprognos
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

37 % av personalen i äldreomsorgen anser att bemanningen sällan eller aldrig är tillräcklig.

35 % anser att den otillräckliga bemanningen utgör en risk för de äldre, minst någon gång i veckan.

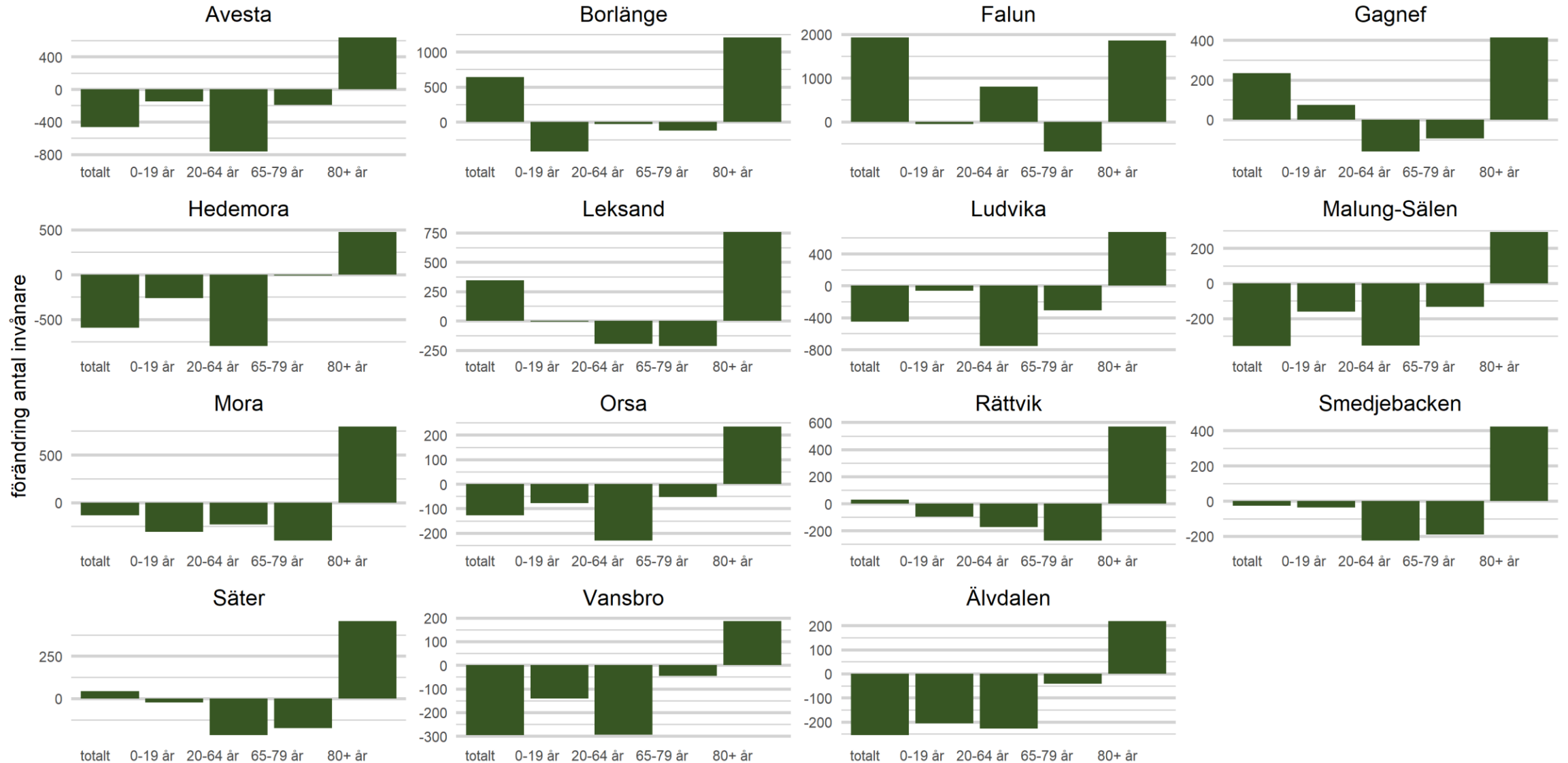
13 % menar att underbemanningen är en risk för de äldre varje dag.

17 maj 2022 kl 16:10

Wallenskog: Staten kan behöva sänka sina krav på personaltäthet i välfärden

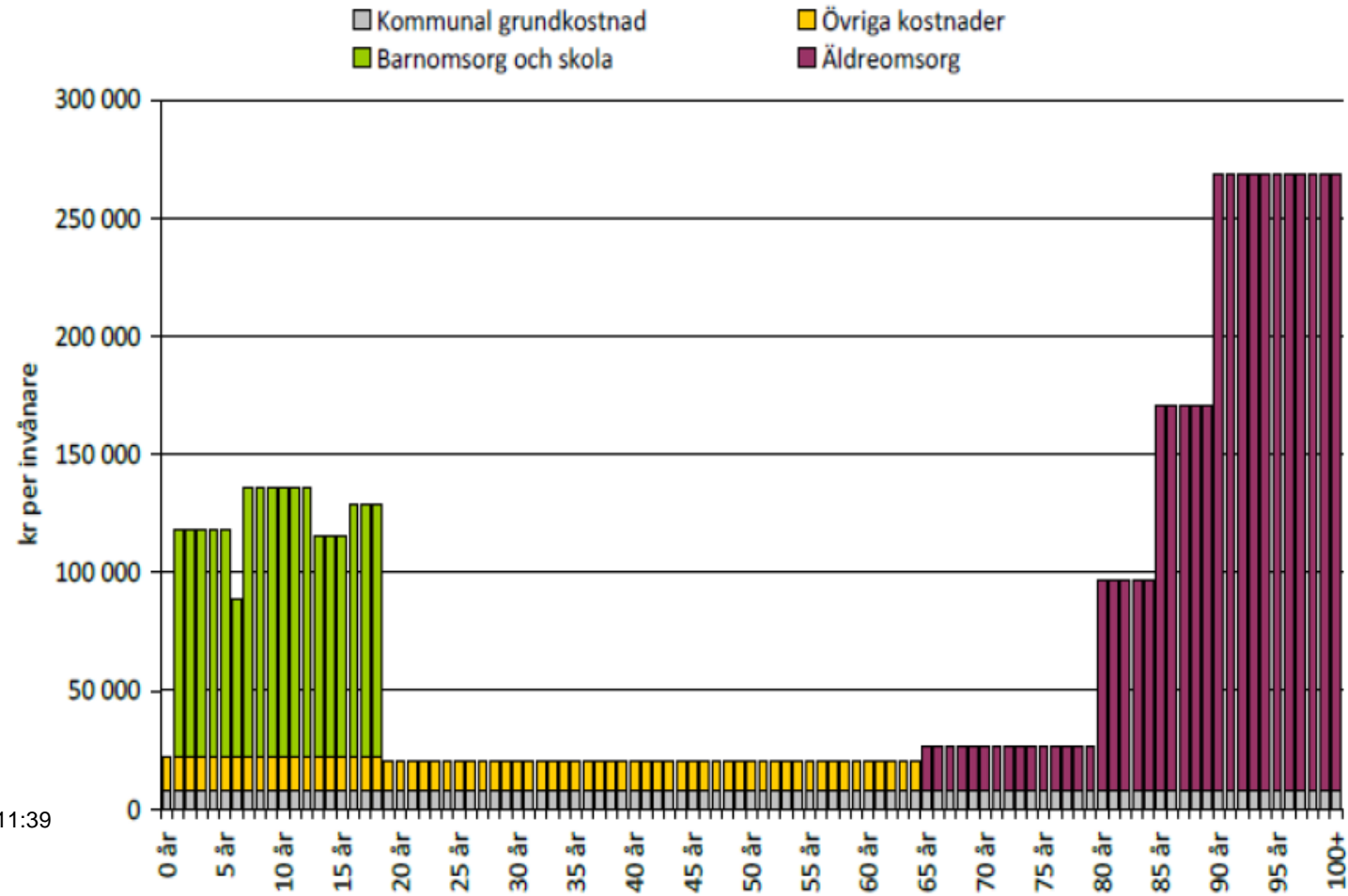
Det ser ut att bli dystert för kommuner och regioner nästa år, både när det gäller ekonomi och personal, enligt SKR:s senaste ekonomirapport. Därför anser chefsekonomen Annika Wallenskog att staten ska fundera på att sänka kraven på personaltäthet i välfärden.

Befolkningsförändring i Dalarnas läns kommuner 2021-2031 (enligt befolkningsprognos våren 2022)

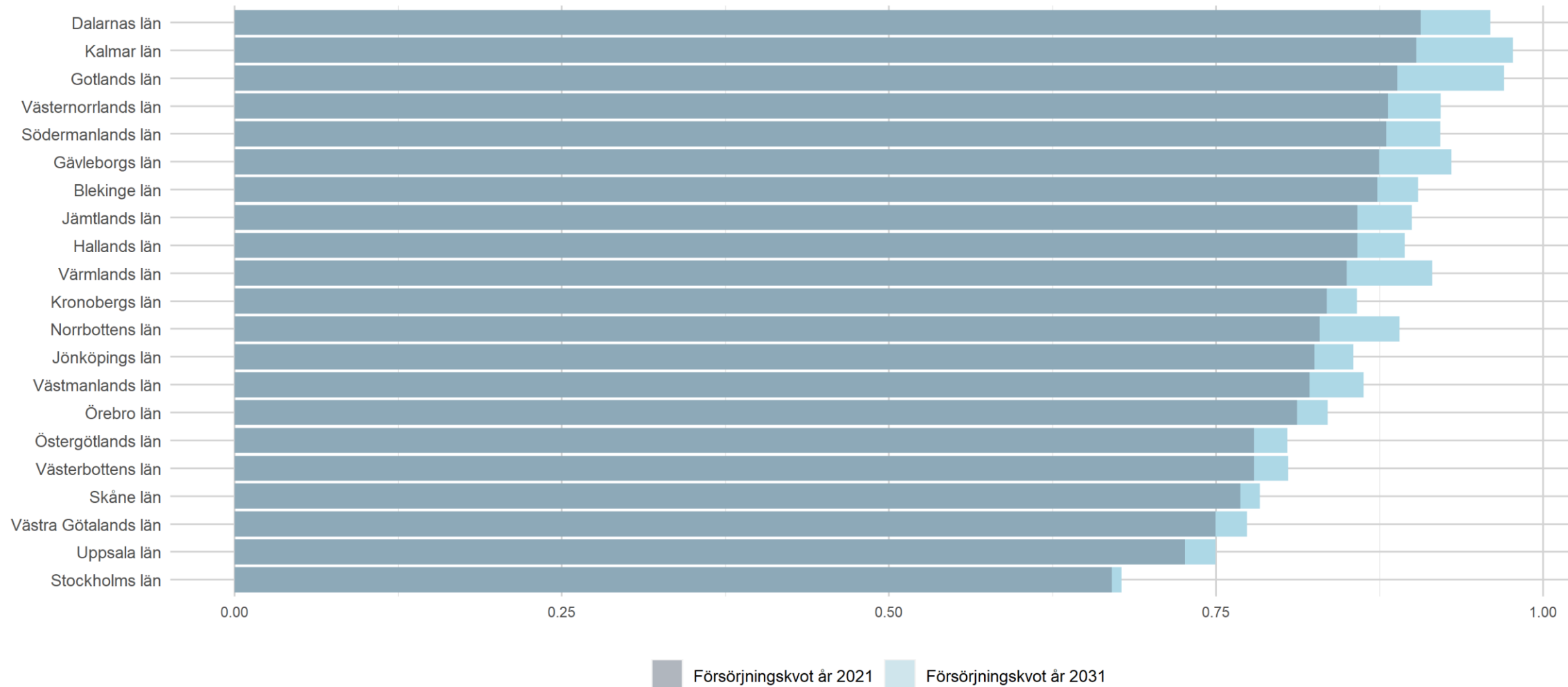
Källa: SCB:s befolkningsprognos
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Demografi och kommunala kostnader

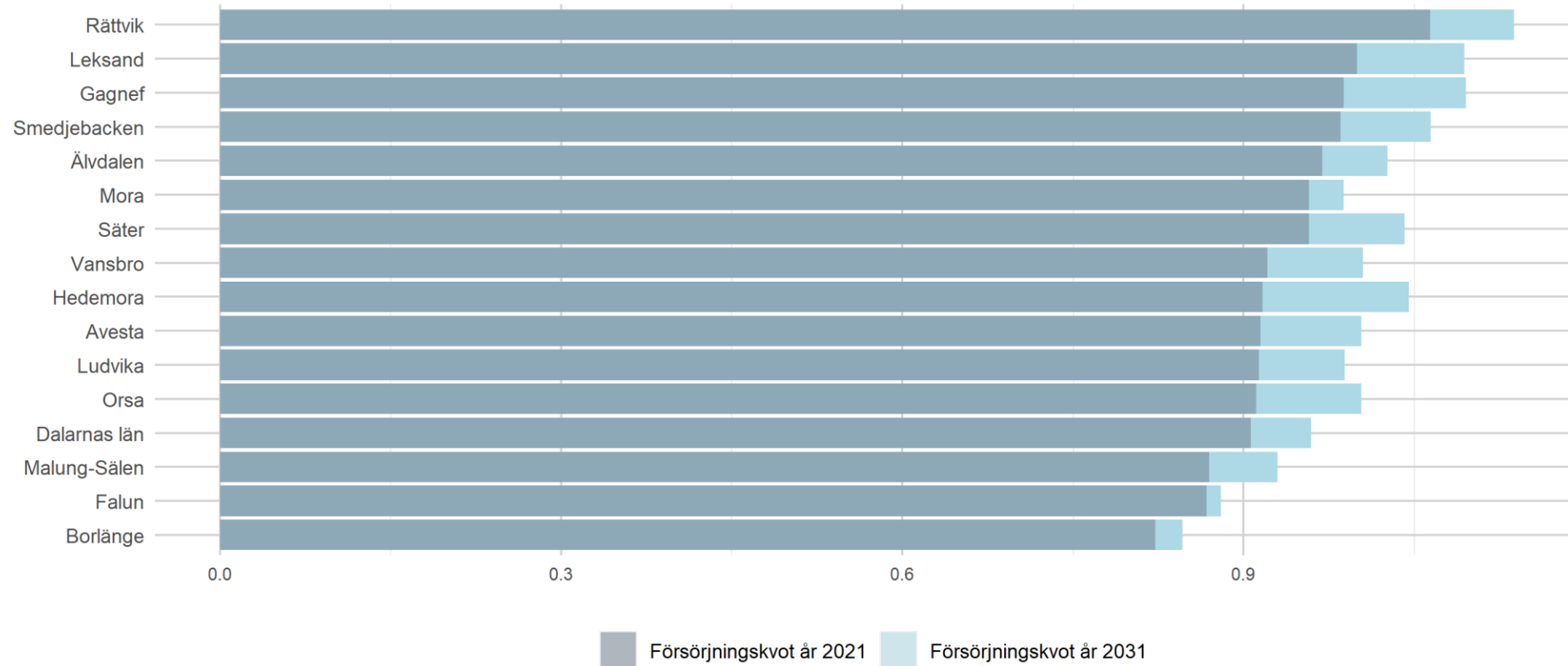
Källa: SOU 2011:39

Förändring av försörjningskvoten i Sveriges län mellan år 2021 och år 2031

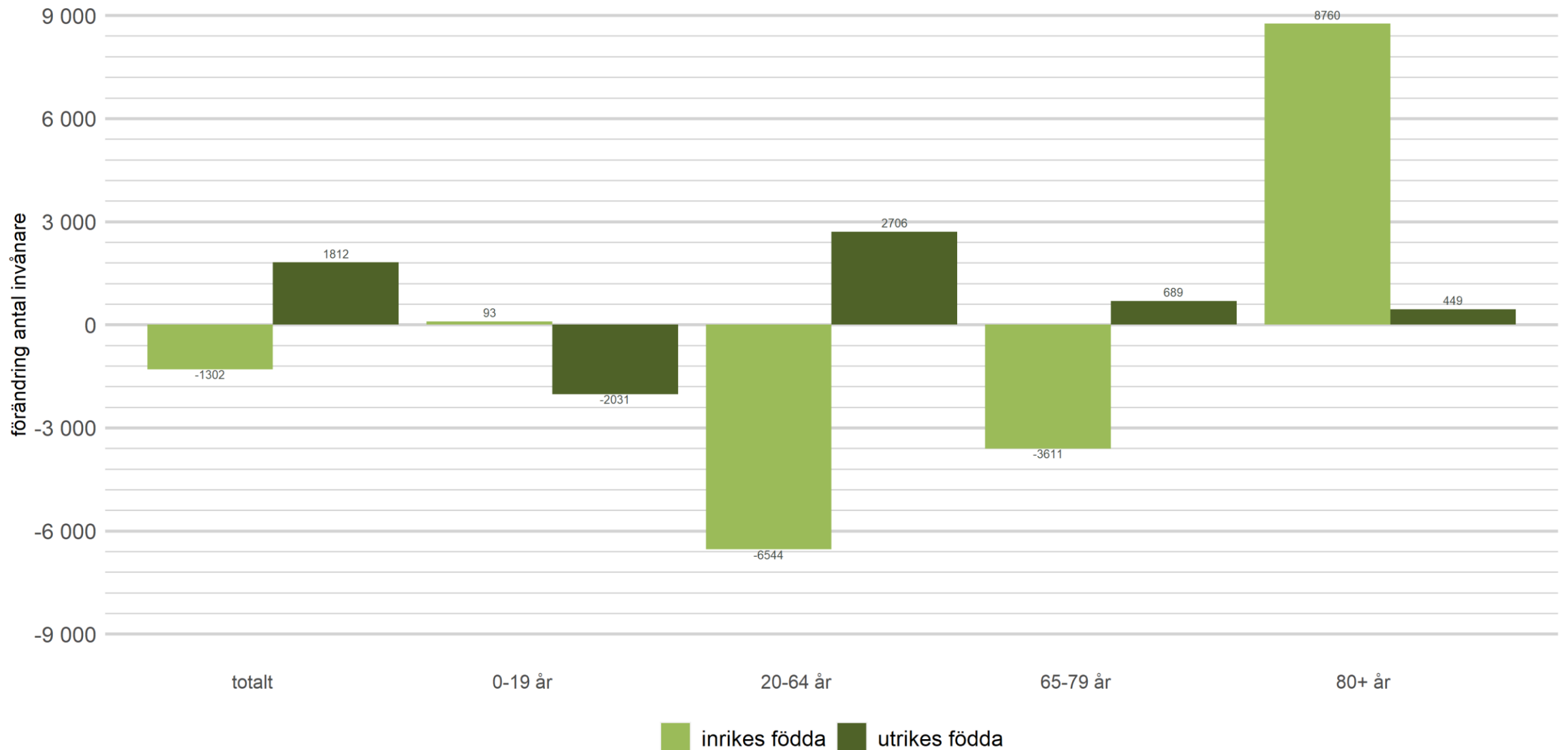
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, befolkningsmängd och befolkningsprognos
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna
Försörjningskvoten beräknas genom att lägga ihop antalet personer 0-19 år med antalet personer 65+ år och dividera med antalet personer 20-64 år.
En kvot på 1 innebär att det finns lika många barn, unga och äldre som det finns personer i arbetsför ålder (20-64 år).

Förändring av försörjningskvoten i Dalarnas läns kommuner mellan år 2021 och år 2031

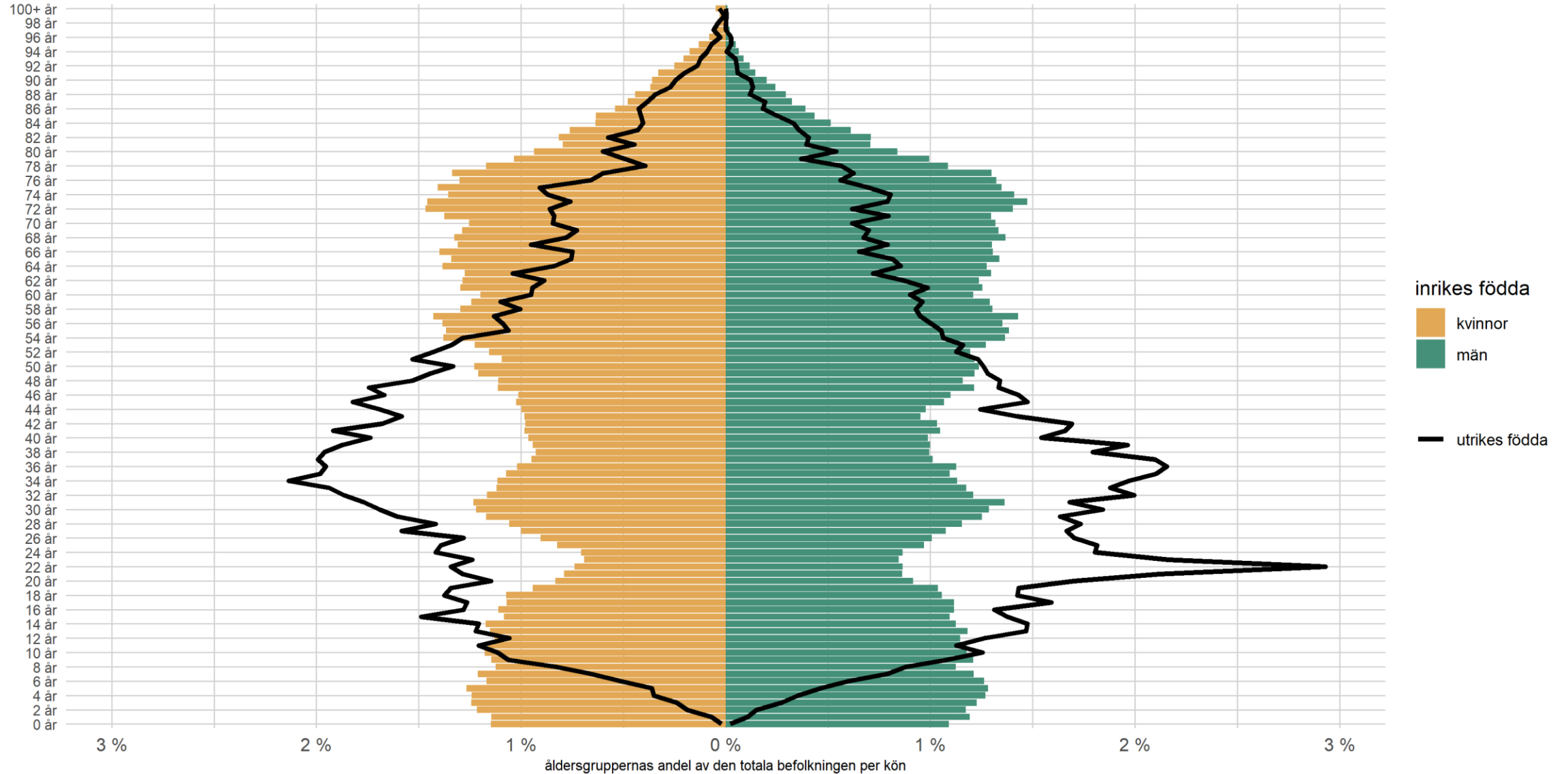
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, befolkningsmängd och befolkningsprognos
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna
Försörjningskvoten beräknas genom att lägga ihop antalet personer 0-19 år med antalet personer 65+ år och dividera med antalet personer 20-64 år.
En kvot på 1 innebär att det finns lika många barn, unga och äldre som det finns personer i arbetsför ålder (20-64 år).

Befolkningsförändring i Dalarnas län 2021-2031 (enligt befolkningsprognos våren 2022)

Källa: SCB:s befolkningsprognos
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna

Inrikes födda i Dalarnas län år 2021 jämfört med utrikes födda

”Under perioden 2018–2035 beräknas antalet sysselsatta öka med cirka 413 000 personer”

”Utrikes födda beräknas stå för nästan 90 procent av den totala sysselsättningsökningen”

” Antalet sysselsatta inrikes födda i samma åldrar beräknas samtidigt minska med 30 000 personer”

Drygt **6 procent** av arbetskraften i Dalarna i åldrarna 20-64 år har invandrat de senaste 10 åren. *(drygt 7500 personer av nästan 122500 personer totalt)*

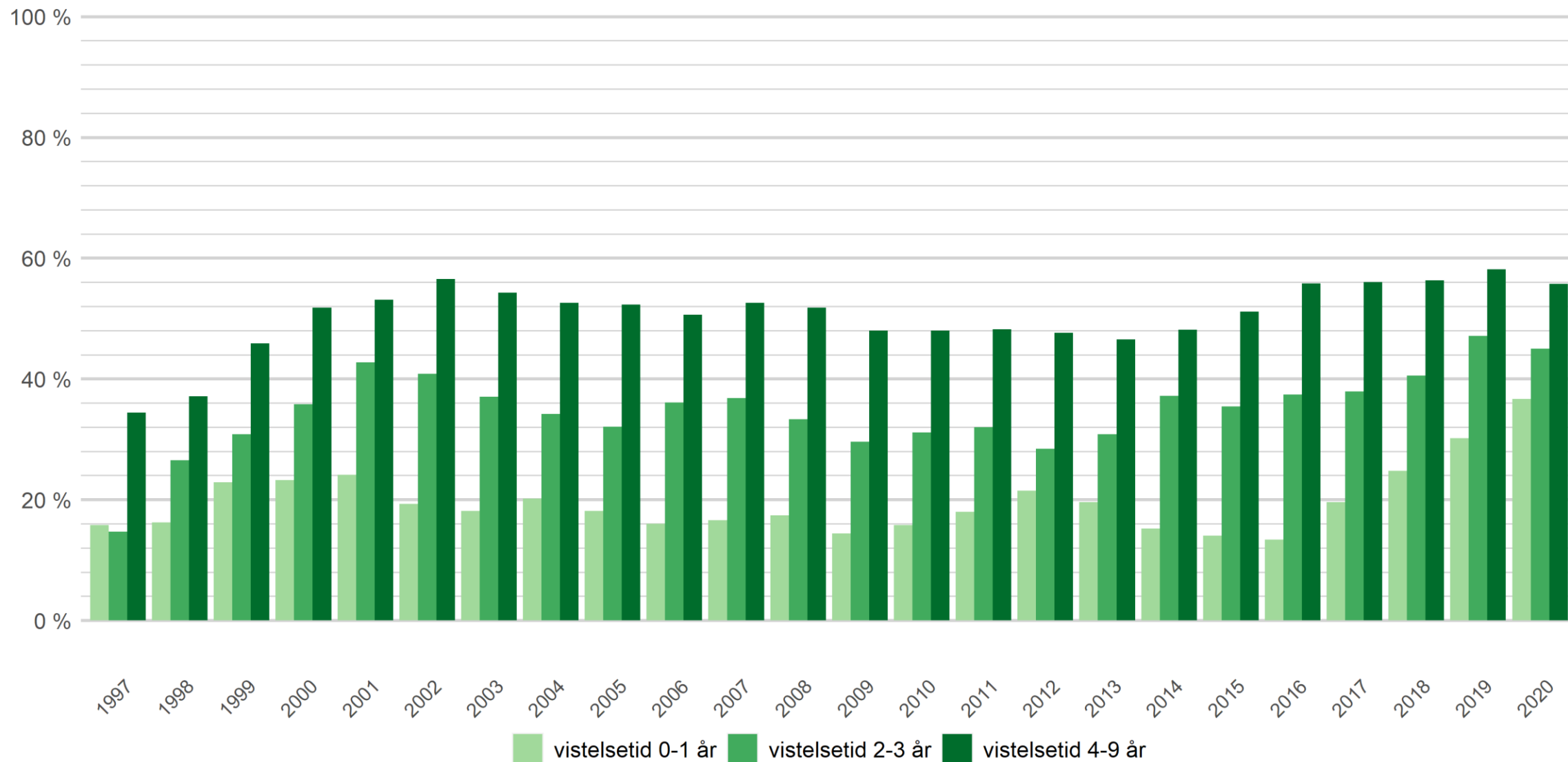
Det finns drygt 3100 vårdbiträden, var 4:e har invandrat de senaste 10 åren.

Det finns nästan 1500 restaurang- och köksbiträden i Dalarna, var 4:e har invandrat de senaste 10 åren. (var 7:e kock/kallskänka av drygt 1300)

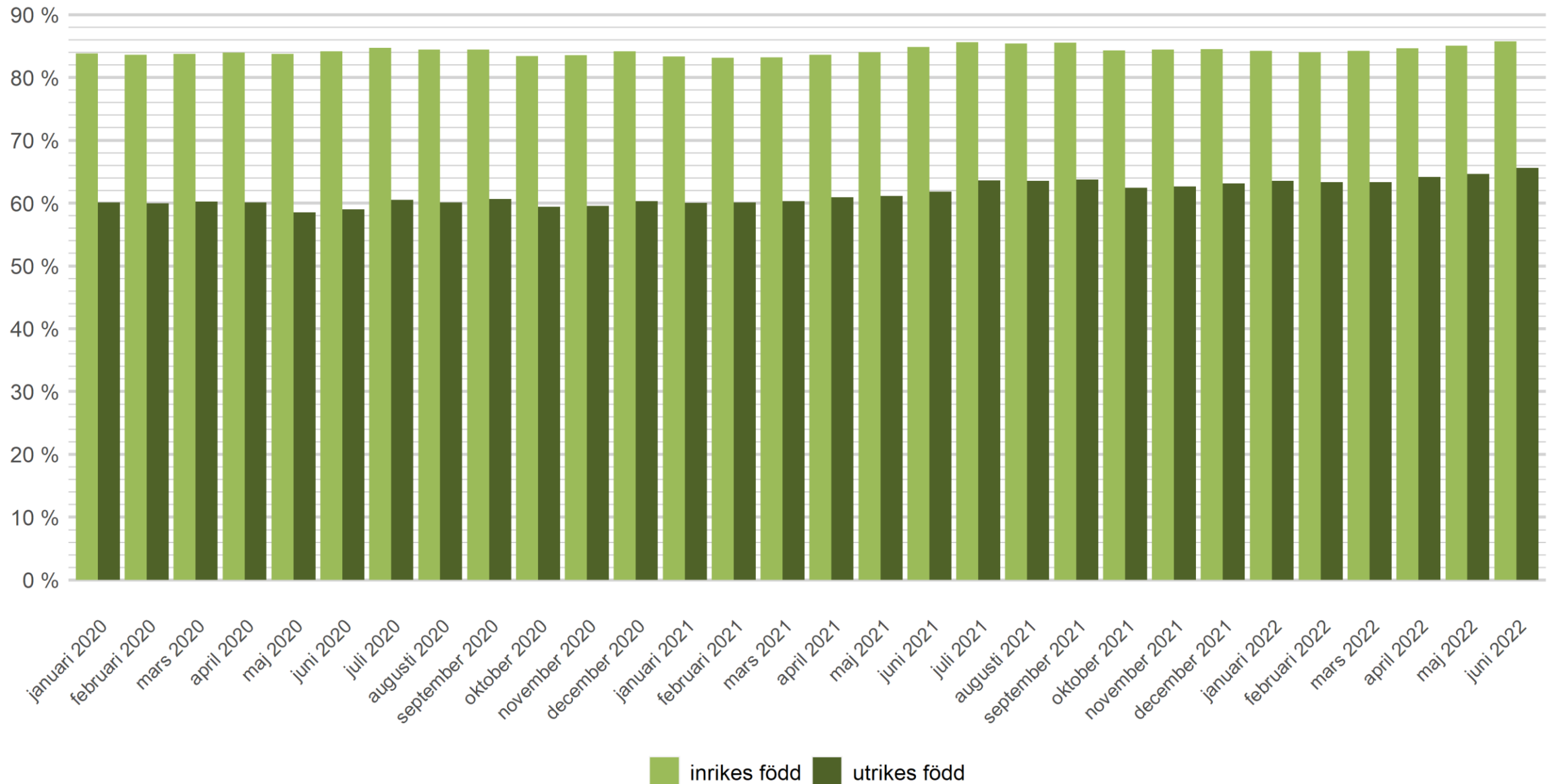
Det finns drygt 2100 städare i Dalarna, var 5:e har invandrat de senaste 10 åren.

Det finns drygt 1300 elevassistenter i Dalarna, var 5:e har invandrat de senaste 10 åren.

Andel förvärvsarbetande 20-64 år i Dalarnas län

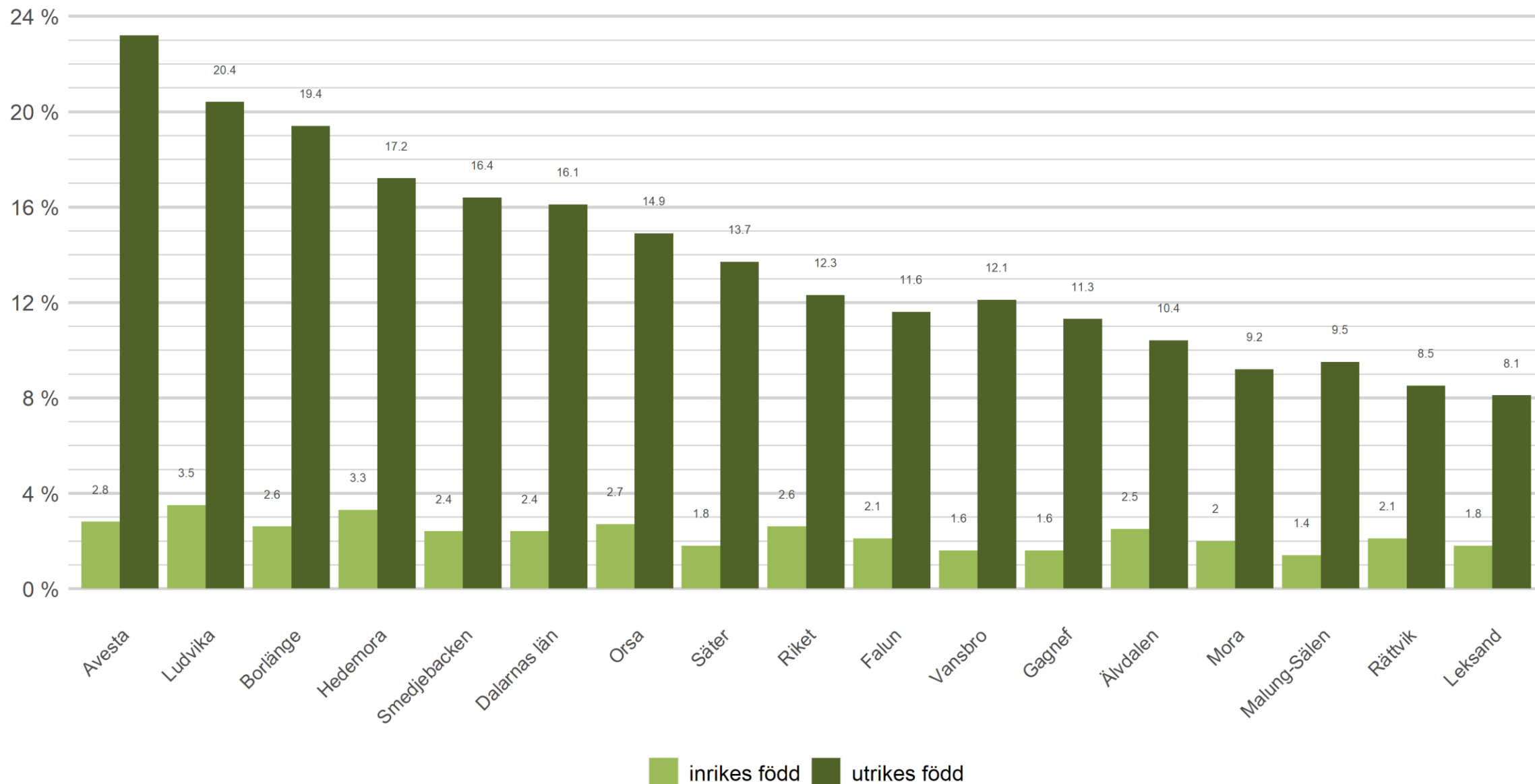

Sysselsättningsgrad i arbetsför ålder (20-64 år) i Dalarnas län

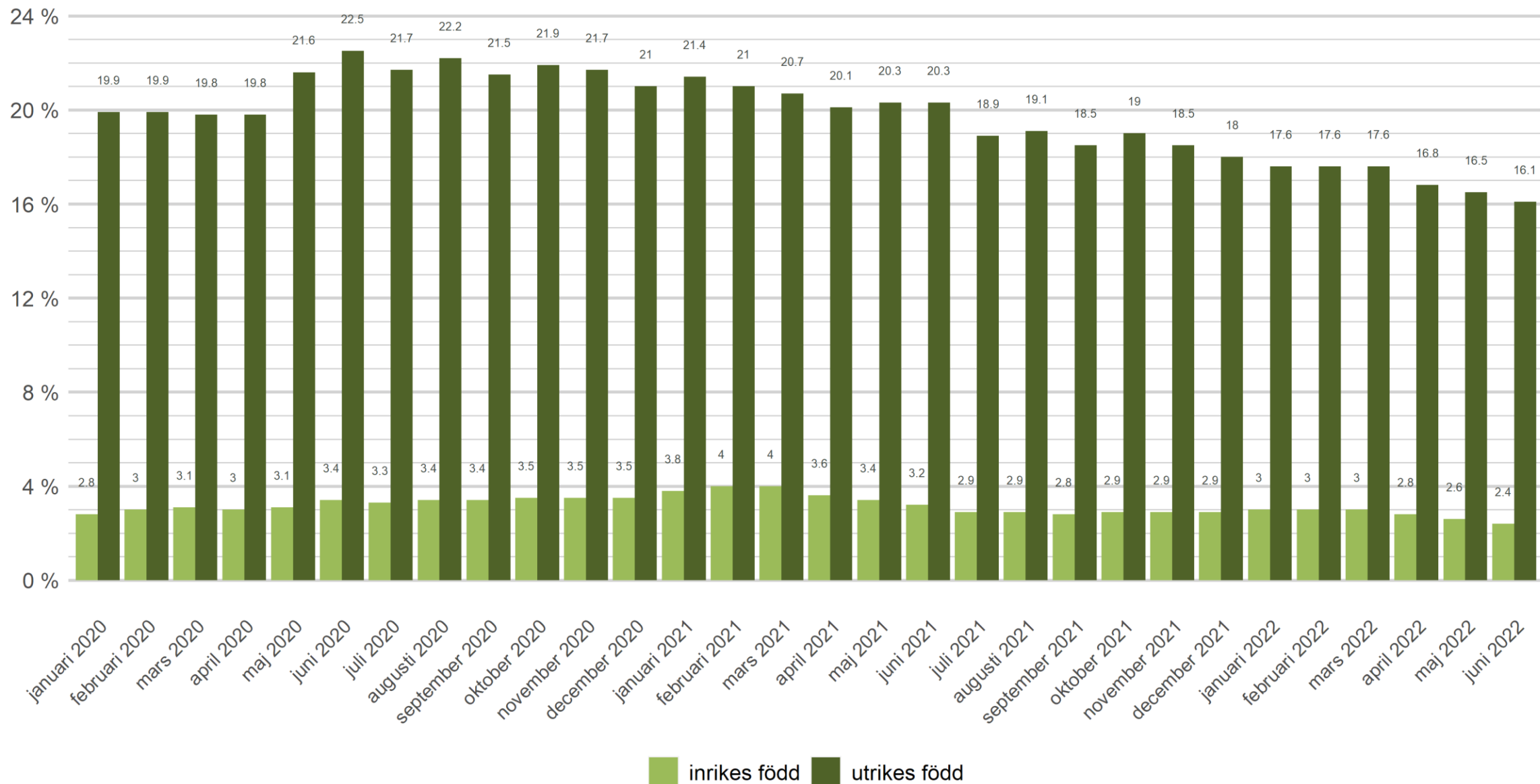
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Andel arbetslösa i juni 2022 av arbetskraften i arbetsför ålder (20-64 år)

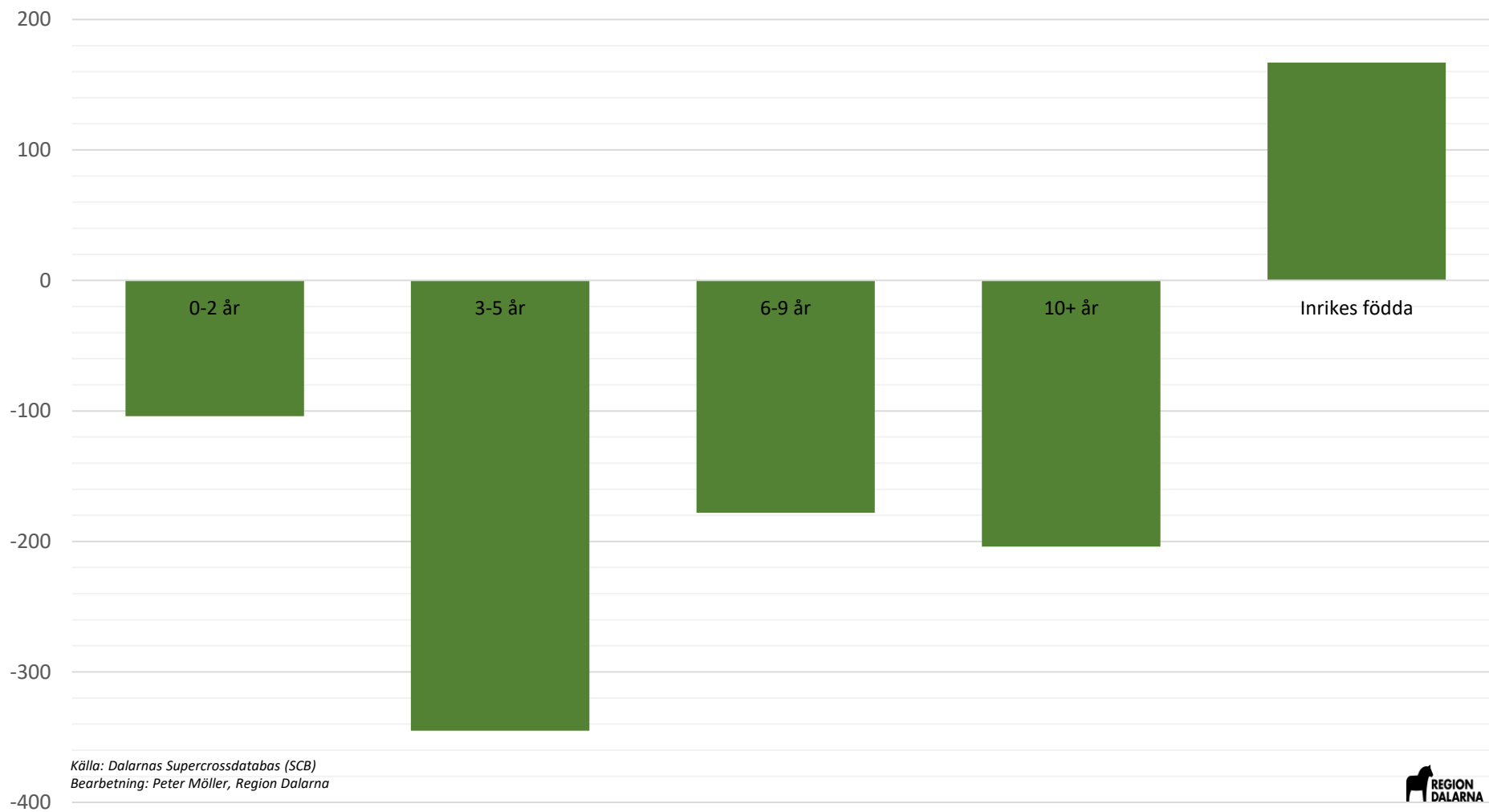
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Andel arbetslösa i juni 2022 av arbetskraften i arbetsför ålder (20-64 år)

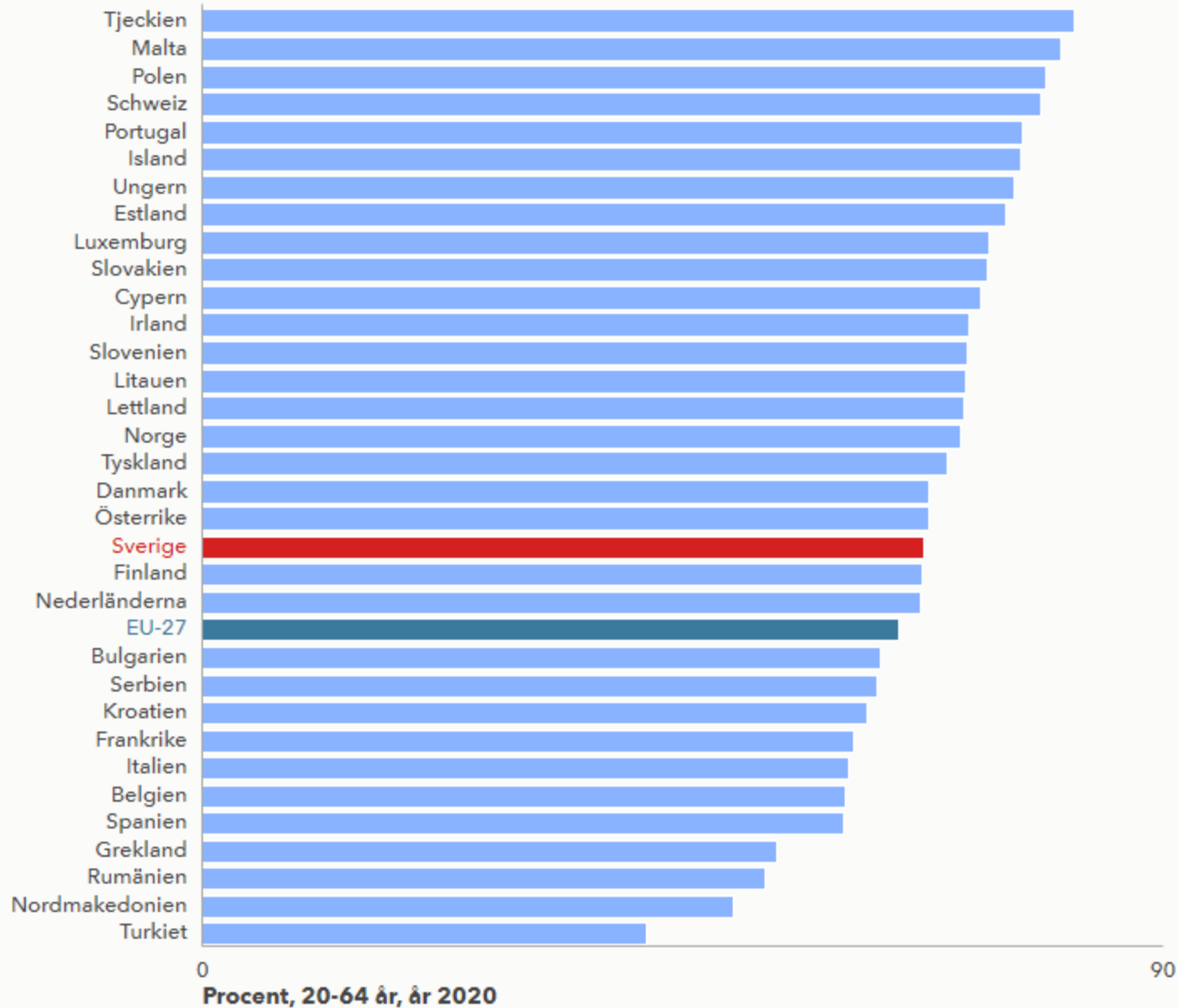

Källa: SCB:s öppna statistikdatabas, Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS)
Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Skillnad mellan in- och utflyttning till Dalarna från andra län för utrikes födda och vistelsetid år 2020

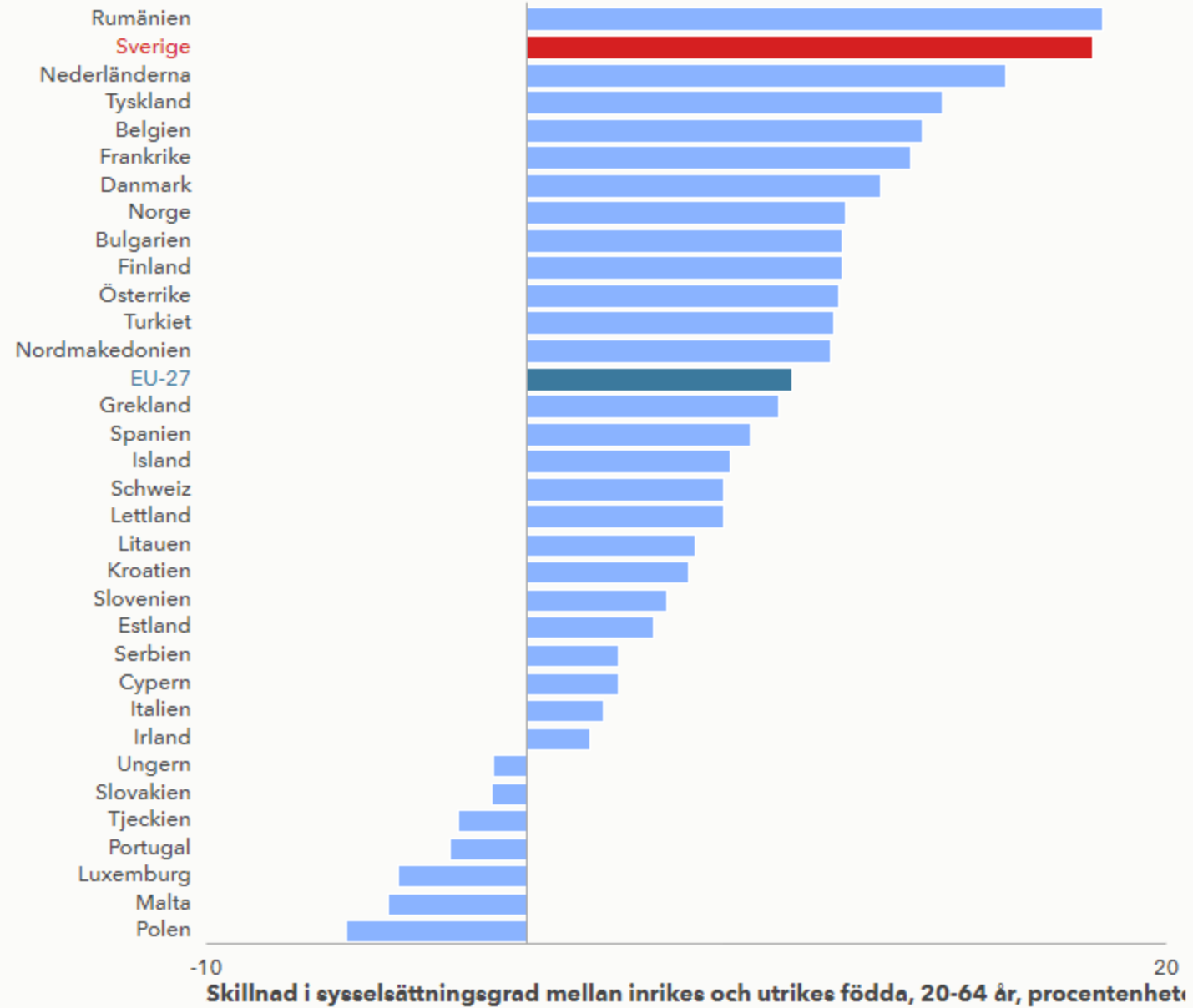

Sysselsättningsgrad utrikes födda

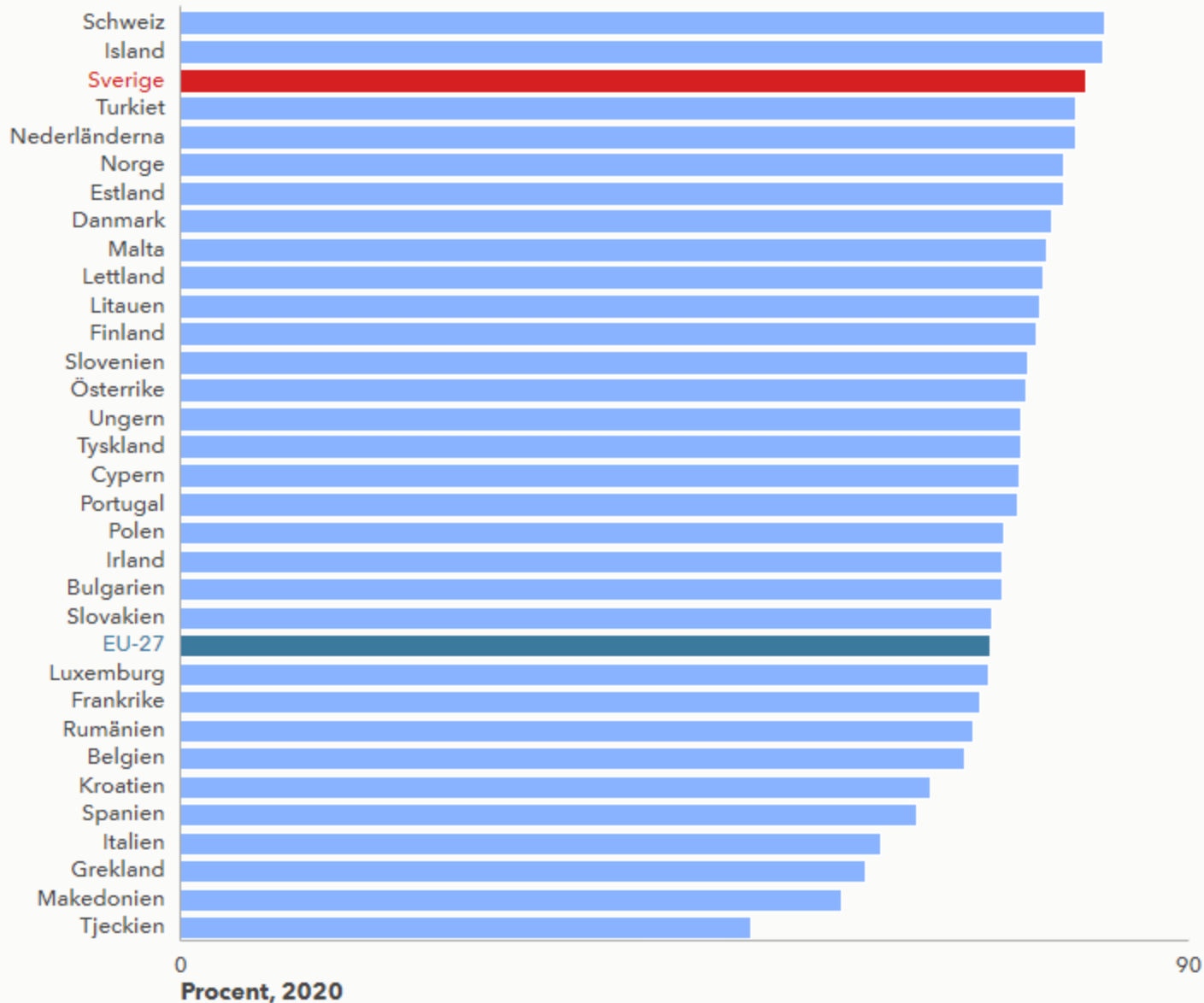

Sverige sämst på integration i EU! ...?

Sysselsättningsgap

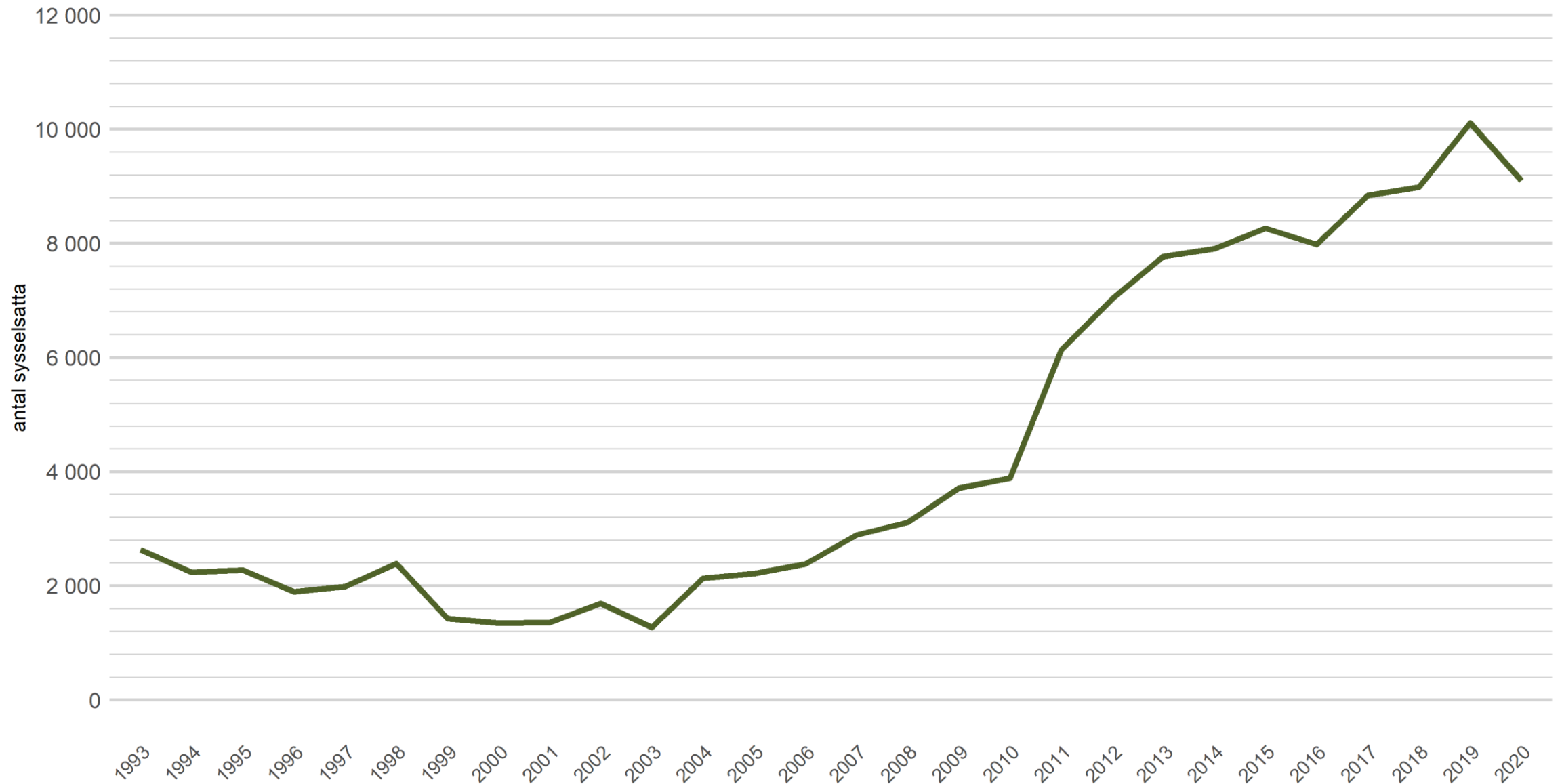
Sysselsättningsgrad, 20-64 år - internationellt

Källa: Eurostat via Macrobond

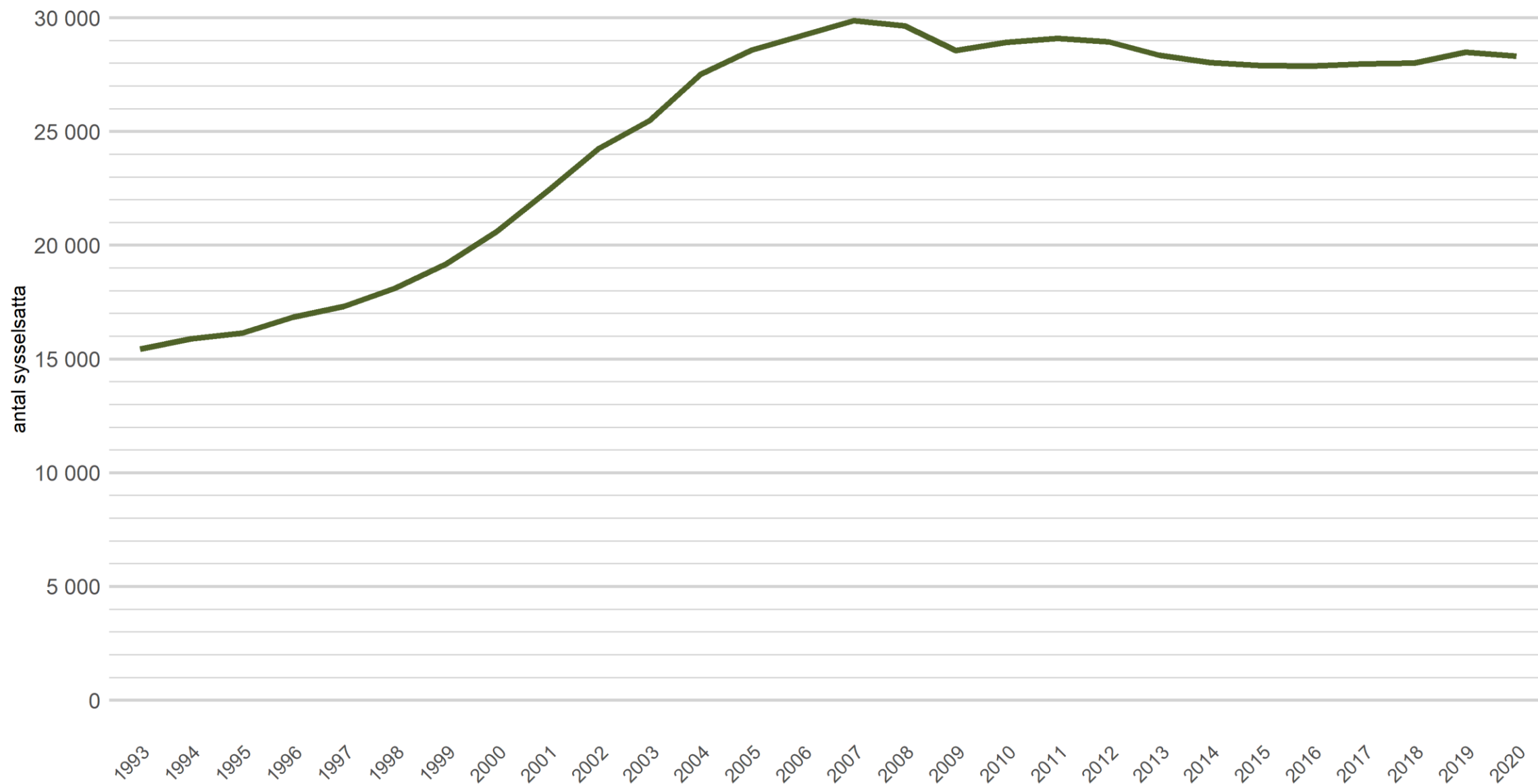
Från www.ekonomifakta.se

Antal sysselsatta 65+ år i Dalarna

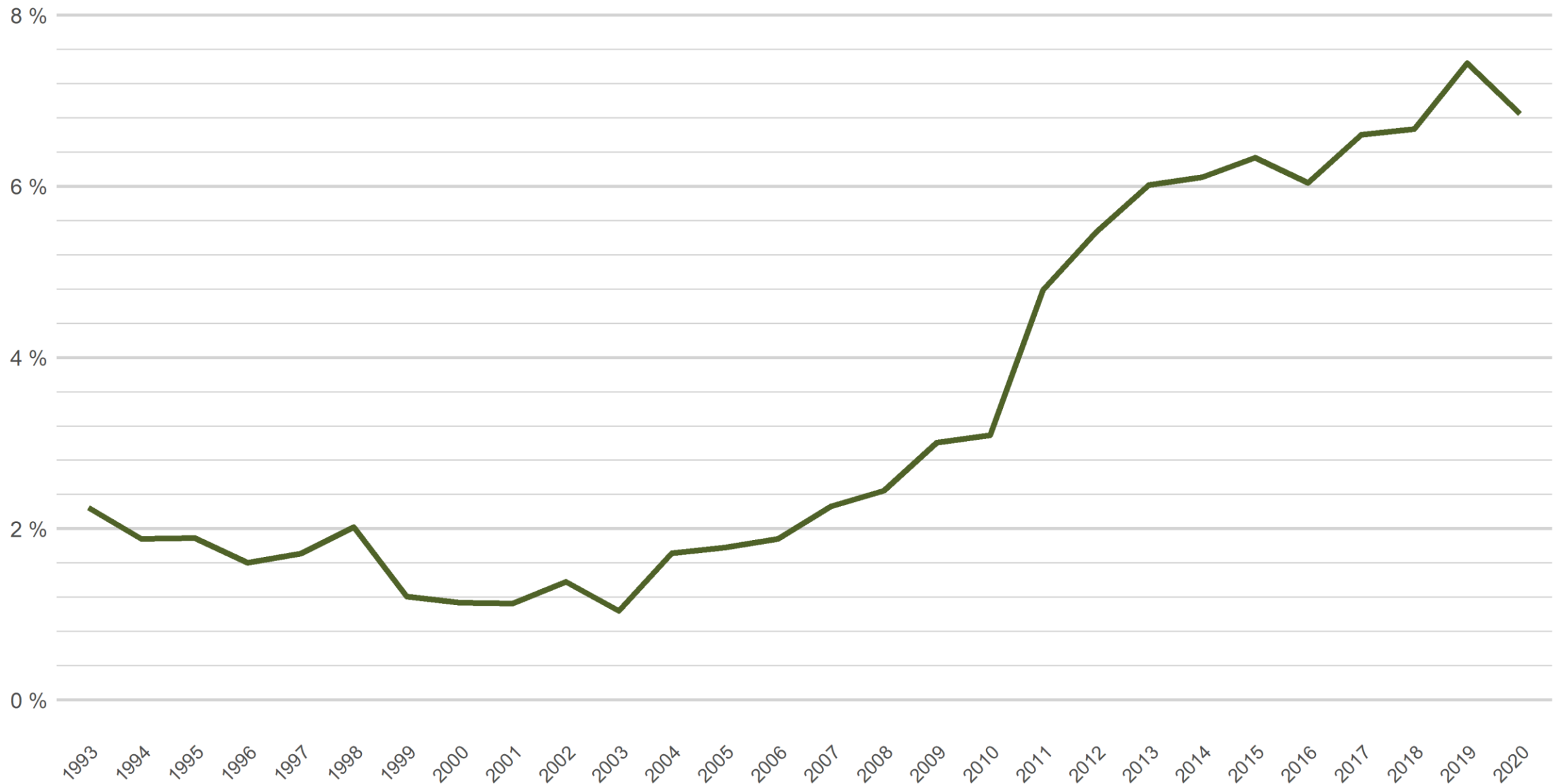
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna

Antal sysselsatta 55-64 år i Dalarna

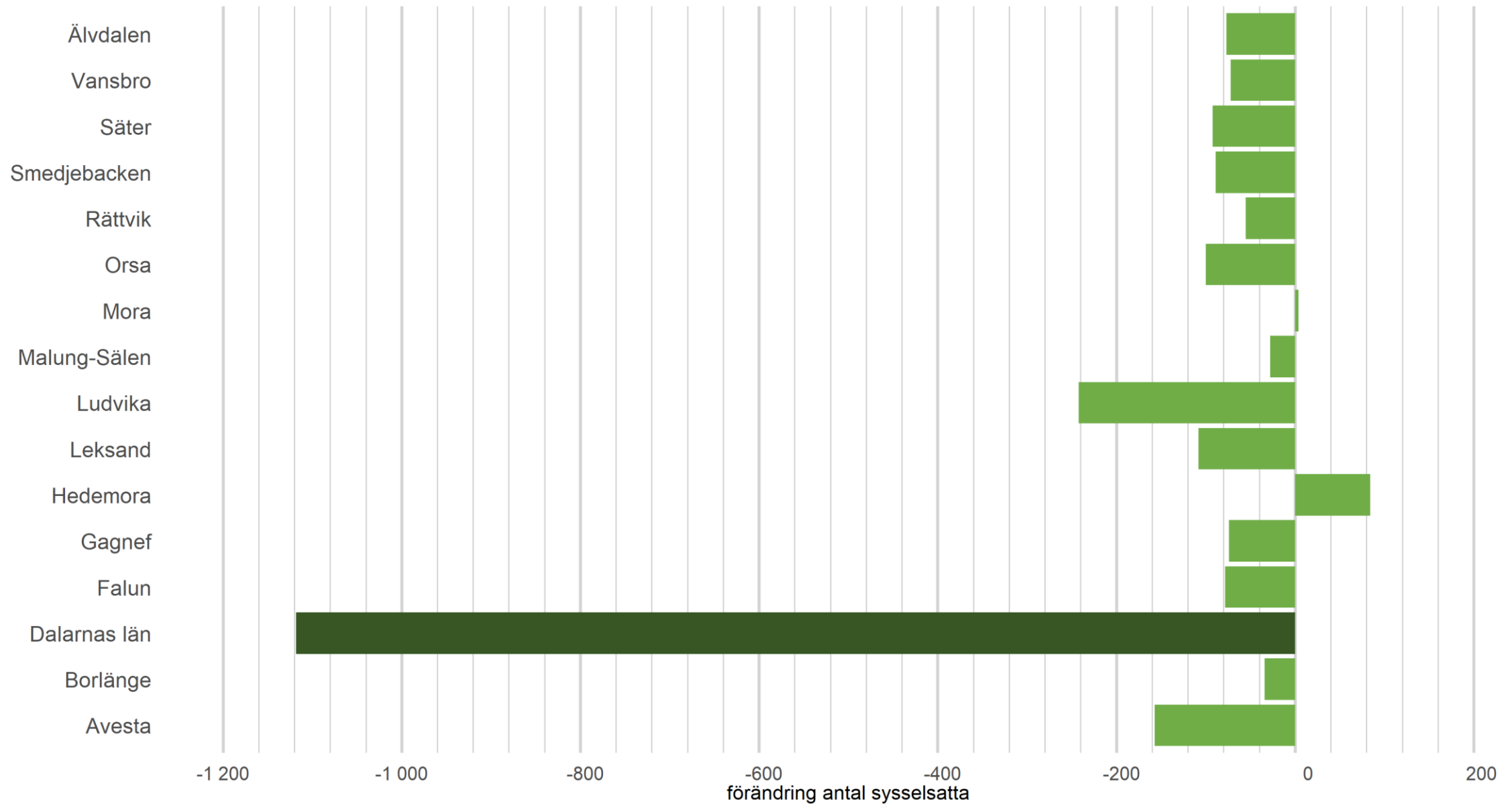
Källa: SCB:s öppna statistikdatabas
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna

Andel sysselsatta 65+ år i Dalarna

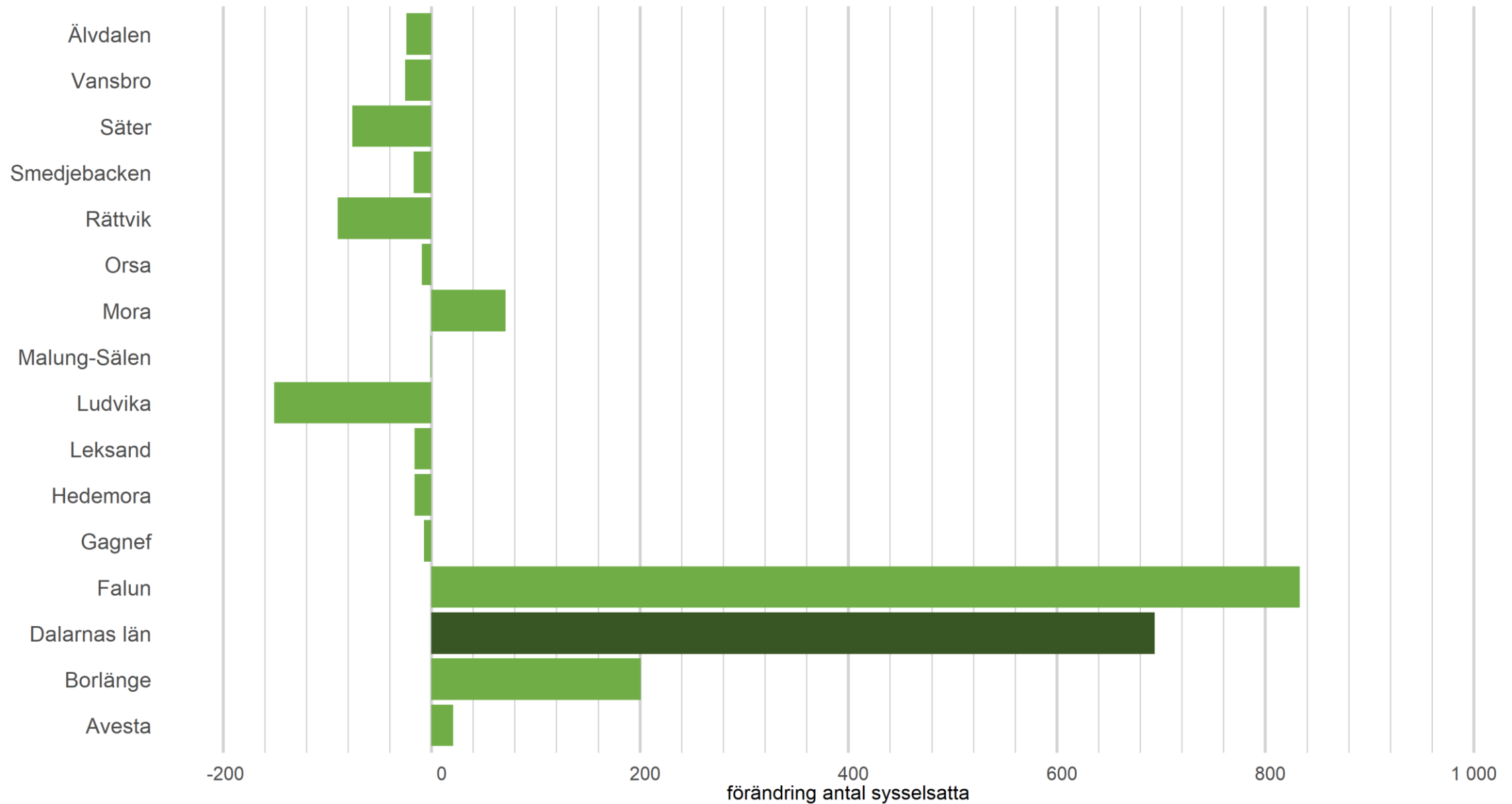

Källa: SCB:s öppna statistikdatabas
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna

Förändring antal sysselsatta i statlig sektor år 2004-2020

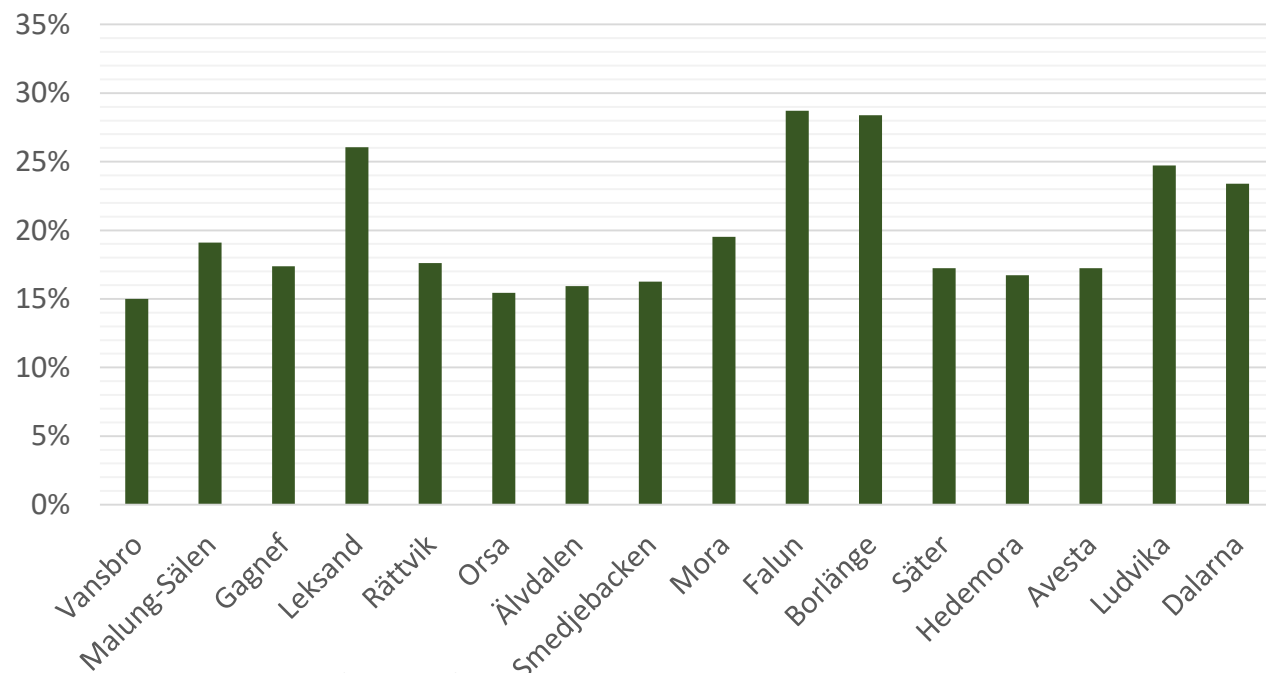

Förändring antal sysselsatta i regionen (f.d. landstinget) år 2004-2020

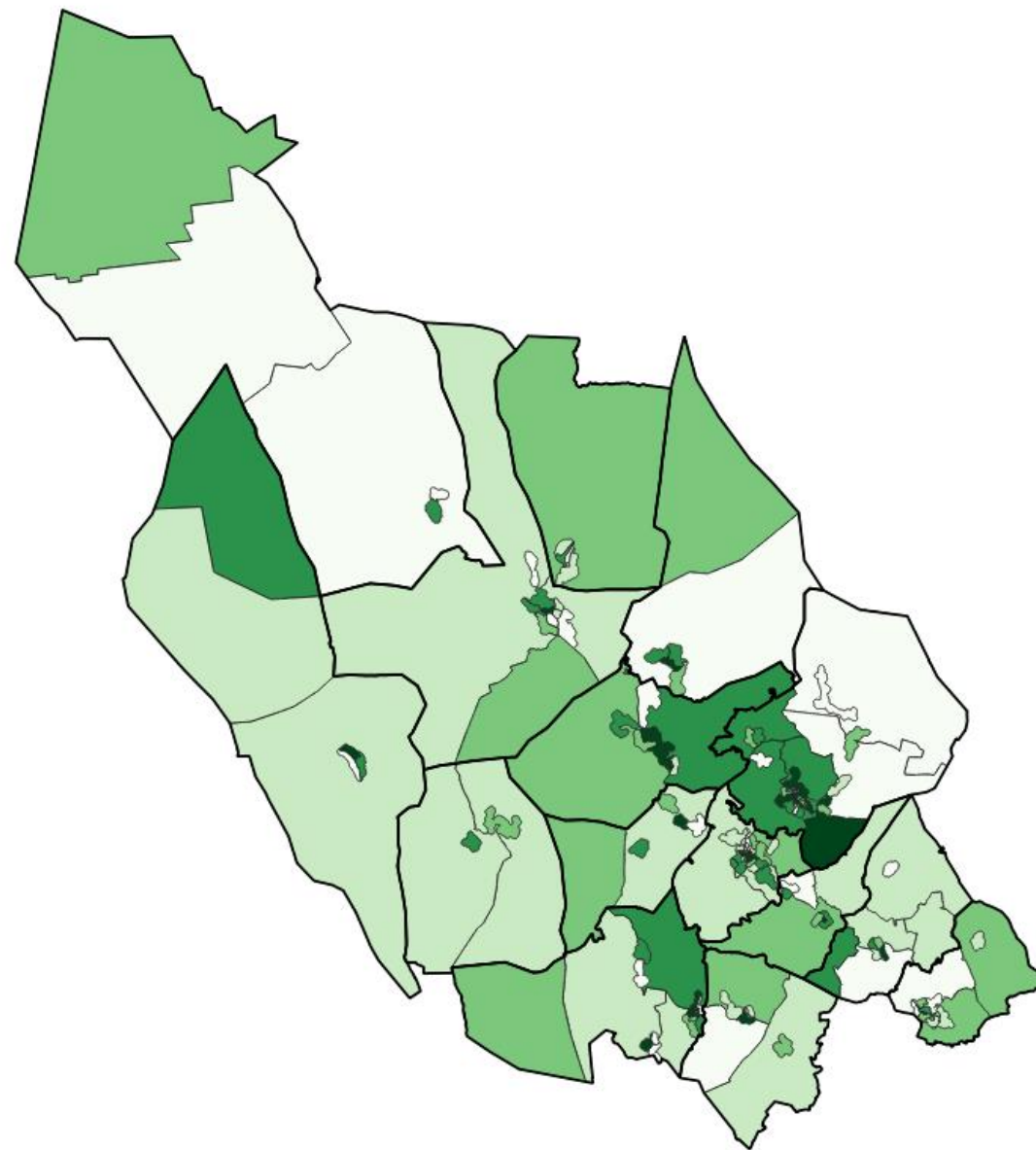

Distansarbete?

Andel i yrken med potential till distansarbete

Källa: SCB och egen bearbetning utifrån Region Skånes studie om distansarbete
Bearbetning: Peter Möller, Region Dalarna

Andel yrken med potential till distansarbete per DeSO i Dalarna

Sammanfattningsvis

- Vi står inför en stor omställning, det finns frågetecken kring Dalarnas omställningskapacitet
- Strukturomvandling inom industrin → färre högkvalificerade jobb i glesare/mindre regioner.
- Den demografiska utmaningen i Dalarna mycket stor
- Invandring lindrar den demografiska utmaningen på kort och medellång sikt, om de kommer i arbete
- Oroväckande många nyanlända väljer att lämna Dalarna

Tack för mig!

Peter Möller

peter.moller@regiondalarna.se